

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**İZMİR' DEKİ KADIN DERNEKLERİ'NE ÜYE
KADINLARIN, BENLİK SAYGISI, CİNSİYETÇİ
ROLLERİ VE CİNSİYETÇİ TUTUMLARININ
İNCELENMESİ**

GÜNAY ÜNSAL GÜLSEVEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2020

**İZMİR' DEKİ KADIN DERNEKLERİ'NE ÜYE KADINLARIN,
BENLİK SAYGISI, CİNSİYETÇİ ROLLERİ VE CİNSİYETÇİ
TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

GÜNAY ÜNSAL GÜLSEVEN

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Dr. BİNGÜL SUBAŞI HARMANCI

LEFKOŞA
2020

KABUL VE ONAY

Günay Ünsal Gülseven tarafından hazırlanan "İzmir'deki kadın derneklerine üye kadınların, benlik saygısı, cinsiyetçi rolleri ve cinsiyetçi tutumlarının incelenmesi" başlıklı bu çalışma, 13/ 01/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Dr. Bingül Subaşı Harmancı (Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Meryem Karaaziz (Başkan)
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Başak Bağlama Yücesoy
Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

Prof. Dr. Mustafa Sağsan
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

13/ 01/ 2020

Günay ÜNSAL GÜLSEVEN

Anneme, babama ve kızıma ...

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamın tüm aőamalarında destek ve önerileri ile yanımda olan değerli hocam, danıőmanım Sayın Dr. Bingl SUBAŞI HARMANCI' ya, yüksek lisansım boyunca bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım Sayın Prof. Dr. Ebru ÇAKICI ve Prof. Dr. Mehmet ÇAKICI' ya ve diğer saygıdeğer YD hocalarıma, psikoloji eğitimi yolculuğuna baőlamak için ilham aldığım ODM kurucusu Sayın Tamer DVC hocama, bana her zaman destek olan ve arkamda duran kadim dostuma, aileme ve dostlarıma sonsuz teőekkürlerimi, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Günay ÜNSAL GÜLSEVEN
Lefkoşa, 2020

ÖZ

İZMİR' DEKİ KADIN DERNEKLERİ'NE ÜYE KADINLARIN, BENLİK SAYGISI, CİNSİYETÇİ ROLLERİ VE CİNSİYETÇİ TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Bu çalışmada toplumsal cinsiyetçilik, kadına şiddet, cinsiyetçi ayrımcılık ve kadın hakları konularında çalışan kadın derneklerine üye kadınların, kendi yaşamlarında, benlik algıları, cinsiyetçi rolleri ve cinsiyetçi tutumlarının aralarındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Evren olarak kadın şehri olarak bilinen İzmir, örneklem olarak da kadın konusunda çalışan derneklerden 150 üye gönüllü katılmıştır.

Bu çalışmada kişisel bilgileri elde etmek için Kişisel Bilgi Formu ve 3 ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekler sırasıyla, cinsiyetçi tutumu ölçmek için Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, benlik saygısı ölçümü için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve cinsiyet rolleri için BEM Cinsiyet Rolü Envanteri dir.

Araştırmanın bulgularına göre, katılımcıların büyük kısmının şiddete, cinsel istismara ve mobbinge maruz kalmadığı görülmektedir. Benlik saygısı azaldıkça düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik artmaktadır. Bunun yanında korumacı cinsiyetçiliğin artması düşmanca cinsiyetçiliği de artırmaktadır.

Kişinin kendindeki kadınsılık ve erkeksilik rollerini tanımlama düzeyi arttıkça korumacı cinsiyetçilik ve benlik saygısı artmaktadır. Bunun yanında kişinin kendindeki kadınsılık rolünü tanımlama düzeyi arttıkça erkeksilik rolünü tanımlama düzeyi de artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik

ABSTRACT

INVESTIGATION OF SELF-ESTEEM, SEXUAL ROLES AND GENDER ATTITUDES OF MEMBER OF WOMEN'S ASSOCIATIONS IN IZMIR

The aim of this study is to examine the relationships among self-perceptions, sexist roles and sexist attitudes of the women members of women's associations working on genderism, violence against women, sexist discrimination and women's rights

In this study, Personal Information Form and 3 scales were used to obtain personal information. These scales were the Ambivalent Sexism Inventory Scale to measure sexist attitude, Rosenberg Self-Esteem Scale for self-esteem measurement and BEM Gender Role Inventory for gender roles.

According to the findings of the study, it is seen that most of the participants were not exposed to violence, sexual abuse, and mobbing. As self-esteem decreases, hostile and protective sexism increases. Besides, the increase in protectionist sexism increases hostile sexism.

As the level of defining femininity and masculinity roles of the individual increases, protective sexism, and self-esteem increase. Also, as the level of defining the femininity role of the individual increases, the level of defining the role of masculinity increases.

Keywords: Self-Esteem, Sexist Roles, Ambivalent Sexism

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY

BİLDİRİM

TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR	ix

1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Çalışmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4.Sınırlılıklar.....	4
1.5. Tanımlar	5
2. BÖLÜM.....	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Benlik Saygısı.....	9
2.2. Cinsiyetçi Roller ve Tutumlar.....	15
2.2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı	15
2.2.2. Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Kuramsal Çerçevesi...19	
2.2.2.1. Psikanalitik Kuram	19
2.2.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	20
2.2.2.3. Bilişsel Gelişim Kuramı	21
2.2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı	22
2.2.2.5. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı	23
2.2.3. Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı.....	24
2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	25
2.3. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Benlik Saygısı İlişkisi	25
3. BÖLÜM.....	28
YÖNTEM	28
3.1. Araştırma Modeli.....	28
3.2. Evren ve Örneklem	28

3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.3.1. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ)	29
3.3.2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	29
3.3.3. BEM Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE)	30
3.4. Verilerin Analizi	31
4. BÖLÜM.....	32
BULGULAR.....	32
4.1. Kişisel Bilgilere Yönelik Bulgular	32
4.2. Araştırma Değişkenlerine Yönelik Bulgular.....	36
4.3. Araştırma Amaçlarına Yönelik Bulgular.....	37
5. BÖLÜM.....	44
TARTIŞMA	44
SONUÇ ve ÖNERİLER	47
Sonuç.....	47
Öneriler	48
KAYNAKÇA	50
EKLER.....	61
Ek-1 Aydınlatılmış Onam	61
Ek-2 Bilgilendirme Formu.....	62
Ek-3 Kişisel Bilgi Formu	63
Ek-4 Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği-ÇDCÖ	64
Ek-5 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	65
Ek-6 BEM Cinsiyet Rollerı Envanteri	66
EK-7. Ölçek İzinleri.....	67
ÖZGEÇMİŞ.....	70
İNTİHAL RAPORU:	71
ETİK KURUL RAPORU.....	72

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı	32
Tablo 2. Aileye İlişkin Analiz Sonuçları	34
Tablo 3. Şiddete Maruz Kalmaya İlişkin Analiz Sonuçları	35
Tablo 4. Uygulanan Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı Analiz Sonuçları.....	36
Tablo 5. Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkilere Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	37
Tablo 6. Yaş ile Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	38
Tablo 7. Eğitim Durumu ile Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	39
Tablo 8. Şiddete Maruz Kalma ile Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	40
Tablo 9. Cinsel İstismara Maruz Kalma ile Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları.....	41
Tablo 10. Mobbinge Maruz Kalma ile Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	42
Tablo 11. Cinsiyetçi tutumun Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları	43

KISALTMALAR

ÇDCÖ	: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği
BCRE	: BEM Cinsiyet Rolü Envanteri
N	: Örneklem Sayısı
Ort.	: Ortalama
s.	: Sayfa
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
Std. Sapma	: Standart Sapma
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Vb.	: Ve Benzeri

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Pek çok toplumda, kadın ve erkek cinsiyetlerine farklı anlamlar yüklenmesi sebebiyle, iki cinsiyet arasında ayrışmalar oluşmuştur. Geçmişten günümüze, erkeklerin kadınlardan üstün tutulması, cinsiyetçi tutum kavramının ortaya çıkmasına neden olan faktörlerin başında gelmektedir (Akmeşe ve Deniz, 2015).

Cinsiyet ayrımcılığı, toplumsal problemlerin belki de en önde gelenlerinden biridir (Küçük ve Miman, 2015). Özellikle ataerkil toplumlarda kadınların ikinci planda yer alması; cinsiyetçi tutum ve toplum içindeki ayrımcılığa dayanmaktadır. Ayrıca, toplumun benimsediği kültürün de bireylerin cinsiyetçi tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Örneğin, “Toplulukçu kültürler” sahip olan toplumlarda cinsiyetlere ait davranışlar ve roller açık bir şekilde tanımlanmış ve bu durum katı kurallara dayandırılmıştır. “Bireyci kültürlerde” ise açıkça tanımlanmayan cinsiyet rol ve beklentileri, şartlara bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. (Güldü ve Ersoy Kart, 2009). Bu modellerin davranışı ödülle pekiştiren yapısı, cinsiyet rollerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasını destekler niteliktedir.

1.1. Problem Durumu

Erkeği üstün tutan toplumsal cinsiyetçiliğin azalmasında, kadının bilinçlenmesi çok önemlidir. Eş, arkadaş, anne, kız kardeş ve çalışan rollerinde kadının yaklaşımları, erkeğin değişiminde ve birlikte yaşamda direkt etki sağlayacaktır. Özellikle annelerin çocuklarını yetiştirirken toplumsal cinsiyet bakış açıları ve bunun yok edilmesindeki olumlu çabaları, erkeğin toplumsal cinsiyetçilikteki üstünlük ve güç sembolü olmasını azaltacak, hatta yok edecektir. Toplumsal cinsiyetçilik, kadın ve erkeğin cinsiyetçi tutumları sonucu ortaya çıkmaktadır. Cinsiyetçi tutumumuz da cinsiyet rollerimiz ve benlik saygımızla şekillenmektedir.

Tüm dünyada kadın sorunlarına odaklanma ve çözüme çalışmaları hızla devam etmektedir ve kadınlar ortak noktada buluşup kendi hak ve özgürlükleri için güç birliği yapmaktadır. Bu çerçevede, sivil toplum örgütlenmesi ile kadın dernekleri ve kuruluşları öncelikli olarak kadına şiddet konusunda çaba harcamaktadırlar.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin incelendiği bir doktora çalışmasında (Altınöz,2014), kadına fiziksel şiddet uygulamış ya da kadın cinayeti işlemiş erkeklere ait psikopatolojik özelliklerin yanında toplumsal cinsiyetçiliğe bakışları da incelenmiştir. Çalışmaya göre değişen kadın-erkek rollerinin şiddete zemin hazırladığı, erkeklerin otoritelerini sağlamlaştırmak için şiddete başvurdukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca erkeğe ait hiçbir patolojinin şiddete eğilimi artırmadığı, öte yandan toplumsal bir faktör olarak göç ve toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesinin şiddeti artırdığı saptanmıştır. Aynı çalışmada, silahsızlanmanın ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin vurgulandığı politikaların ise kadına yönelik şiddeti azaltacağı kanısına varılmaktadır (Altınöz, 2014)

Kadın ve erkeğe yüklenen cinsiyetçi roller, bu yüklenen roller sayesinde oluşan cinsiyetçi tutumlar ve cinsiyetler arası benlik saygısı farklılıkları toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşamamamın temel sebeplerinden bir kaçıdır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Kadının toplumsal cinsiyet eşitliğinde, payına düşen hak ve özgürlükleri alabilmesi için öncelikle kendi benliğine saygı duyması, kendisine yüklenen cinsiyetçi rolleri kabulleniş biçimi ve bunun sonucunda oluşan tutumları hem kendisi hem aile bireyleri ve toplum içinde yönetebilmesi önemlidir.

Kadın dernek ve kuruluşlarına çalışan kadınların neden kadın sorunları için çalışmak istediklerinin anlaşılması, bakış açılarının irdelenmesi, kadın sorunlarına hassasiyeti yüksek bu kişilerin toplumsal ve ruhsal bilinç açısından analiz edilmesi, çalışmanın özgün noktalarıdır. Feminist kadınlar diye damgalanabilen bu kadınların, karşı cinse düşmanca bakıp bakmadığı, ruhsal açıdan benlik saygılarının nasıl olduğu, cinsiyetçi rolleri yükleniş biçimleri, cinsiyetçi tutumlarının ne olduğu ve tüm bunların arasında bir ilişki olup olmadığı araştırmanın başlatılmasının unsurlarıdır.

Kadın derneklerindeki kadın üyelerin benlik saygısı, cinsiyetçi tutum ve cinsiyetçi rolleri arasındaki ilişkiyi incelemek temel amaç olup, bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranarak temel problemin daha ayrıntılı incelenmesi amaçlanmıştır.

1. Katılımcıların farklı demografik özelliklerine göre cinsiyetçi tutumunda, benlik saygısında ve cinsiyetçi rollerinde anlamlı farklılık var mıdır?
2. Katılımcıların benlik saygısına göre cinsiyetçi tutumlarında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Katılımcıların cinsiyet rollerine göre cinsiyetçi tutumlarında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Katılımcıların benlik saygısı, cinsiyet rolleri ve cinsiyetçi tutumları arasındaki anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Katılımcıların, mobbing, cinsel istismar, şiddete maruz kalmalarının benlik saygısı, cinsiyet rolleri ve cinsiyetçi tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Dünyada ve ülkemizdeki toplumsal, sosyal ve siyasal alanlarda yaşanan hızlı değişimlerin, günümüz Türkiye'si kadınlarının benlik saygısı, cinsiyet rolü ve cinsiyet tutumu üzerine etkisini inceleyen ve bunlar arasındaki ilişkiyi ortaya koyan güncel bir araştırma bulunmamaktadır. Daha önceki çalışmalar, üniversite öğrencileri, kadın ve erkek arasında kıyaslamalar şeklinde ve sadece bir değişkene odaklı yapılmıştır. Yapılan literatür araştırması sonucunda, benlik saygısı, cinsiyet rolleri ve cinsiyetçi tutumla ilgili ve bunlar arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir bilimsel çalışma olmadığı görülmüştür. Çıkan sonuçların "kadın sorunları" çerçevesinde irdelenmesinin, ülkemizdeki kadın sorunlarının anlaşılması ve çözüme yönelik olumlu katkılarının olacağı da çalışma sonucunda ulaşılmaması beklenen hususlar arasındadır.

Günümüz toplumlarında, cinsiyetçi tutum anlayışının ortadan kaldırılabilmesine yönelik yoğun girişimler bulunmaktadır. Kadınların hak ve özgürlükleri için çaba harcayan, kadın problemlerine çözüm arayan çalışmaların merkezinde çoğunlukla kadınların kurduğu kadın dernekleri ve diğer kadın kuruluşları önemli bir yer tutmaktadır. Bu kuruluşlarda yer alan kadınlarla yapılan bu bilimsel çalışma ile başka ortam ve durumdaki diğer kadınlara yapılan araştırmalara destek olabilir.

1.4.Sınırlılıklar

Araştırma İzmir ilinde yaşayan kadın derneğine üye 150 kadının görüşlerini ve değişkenlerini ölçmek için geliştirilen kişisel bilgi formu, ile cinsiyetçi tutumu ölçmek için Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ), benlik saygısı ölçümü için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve cinsiyet rolleri için BEM Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE) ile toplanan verilerle sınırlandırılmıştır.

Veri analizi öncesinde katılımcıların veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlar gözden geçirilmiş ve hata tespit edilen ölçekler değerlendirmeye alınmamıştır. Araştırmada analize uygun görülen verilerin katılımcılarının

araştırma esnasında uygulanan ölçme araçlarına içten ve samimi cevaplar verdikleri gözlemlenmiş ve tüm veri için böyle varsayılmıştır.

1.5. Tanımlar

Toplumsal cinsiyetçilik: Erkek egemen toplumda kadın cinsiyetine ilişkin olumsuz tutumların varlığı ve bu tutumların davranışlarla hayata ayrımcılık olarak yansması ile kadının sosyal, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda erkeğe göre düşük konumlarda tutulmasını içeren bir kavramdır.

Cinsiyetçi tutum: Bir kişinin cinsiyetine veya cinsiyete dayalı önyargı ve ayrımcılığın yapılmasıdır. Bir cinsin diğer bir cinsten üstünlüğüne inanıldığı ve buna göre geliştirilen davranış ve tavırlardır.

Cinsiyet rolü: Rol, sosyal ortamda bulunan bireylerin görev ve sorumluluklarını ifade eden sosyolojik bir kavramdır (Dökmen, 2009). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin üstüne toplum tarafından yüklenen, cinsiyetlerin uygun görülen davranışları sergilenmesine yönelik beklentiler, toplumsal cinsiyet rolleri olarak ifade edilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri kültüre özgü erkekliğin ve kadınlığın sosyal ortamda ifade edilmiş tarzını oluşturur, erkeksi ve kadınsı davranış tutumları cinsiyetlere atanır.

Benlik Saygısı: Kişinin, kendini değerlendirmesi sonucu oluşturduğu benlik kavramının onaylanması ile oluşan hoşnutluk durumudur. Kişinin kendisinden memnuniyeti, kendisini aşağı ya da olduğundan üstün görmeksizin oluşur. Kişi kendini olduğu gibi kabul eder ve özüne güvenir (Kılıç, 2015).

Dernek: Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları (5253 Nolu Dernekler Kanunu, 2004).

Kadın dernekleri: Kadınının siyasi, sosyal ve kültürel alanda var olması için ulusal ve uluslararası düzeyde iş birliği ile katkı sağlayan projeler geliştiren ve uygulayan derneklerdir.

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Pek çok toplum, kadın ve erkek cinsiyetlerine farklı anlamlar yüklemiştir. Geçmişten bugüne, genel olarak erkeklerin kadınlardan üstün tutulması, cinsiyetçi tutum kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Kadın ve erkekler arasındaki ruhsal, kültürel, toplumsal farklılıkların sonucunda ortaya çıkan durum, cinsiyetçi tutumu ifade etmektedir. Bir toplum içerisinde cinsler arasındaki etkileşim, cinsiyetçi tutumun şekillenmesindeki temel belirleyicilerin başında gelmektedir. Bu etkileşimin, cinsiyetçi tutumun ötesinde toplumdaki cinsiyet kültürünün yerleşmesinde de son derece etkili olduğu açıktır (Ayan, 2014).

Cinsiyetçi tutum denildiğinde akla gelen, cinsiyetler arasında ayrımcılık yapılmasıdır. Bu noktada çoğunlukla erkeklerin kadınlara yönelik olumsuz tutumları ile karşılaşmaktadır. Cinsiyetçi tutum konusu bu niteliğiyle toplum içerisinde geliştirilen ilişkilerde bir güç mücadelesi olarak anılmaktadır (Küçük ve Miman, 2015). Bu tutumun kadınlar aleyhine gelişmesi, kadınların erkeklere göre arka planda kalması sonucunu doğurmuş ve ataerkil toplumların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Cinsiyetçi tutumla ilgili çalışma yapan araştırmacılardan Glick ve Fiske (1997), cinsiyetçiliğin açıklanmasında hem korumacı hem de düşmanca duyguları içeren bir model önerisinde bulunmuşlardır. Araştırmacılara göre cinsiyet ayrımcılığı ve cinsiyetçi tutum, başlı başına çelişkili bir durumdur. Glick ve Fiske tarafından geliştirilen model, cinsiyetçilikle ilgili yapılan araştırmalarda ölçümlerde kullanılan bir yapıdadır

Glick ve Fiske (1996), kişilerde düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin birlikte bulunmasından dolayı, çelişik duygulu cinsiyetçiliğe sahip olduklarını ileri sürmüşler ve çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramını ve ölçeğini geliştirmişlerdir. Ayrıca korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin, cinsiyetler arası farklılaştırma, ataerkillik ve heteroseksüellik gibi kavramları içerdiğini de ifade etmektedirler. Düşmanca cinsiyetçilik, kadını yönetme, yönlendirme ve kadın üstünde egemenlik kurma gibi baskıcı bir ataerkillikten gelmektedir. Kadınla erkek arasındaki farkların kadınları değersizleştiren bir algı ile ifade edilmesi yani cinsiyetler arası yarışmacı farklılaştırma da düşmanca cinsiyetçiliğin bir başka sebebidir. Son olarak düşmanca cinsiyetçiliğin, kadının bir cinsel nesne olarak cinsel çekicilik ile erkeği yönlendirme ve yönetme korkusu yani düşmanca heteroseksüel ilişkiden kaynaklandığını söyleyebiliriz (Glick ve Fiske, 1996).

Korumacı cinsiyetçiliğin temeli ise kadının erkekten daha düşük statüde olduğu ve erkek tarafından korunması gerektiği düşüncesinin olumlu bir dille ifadesine dayanır. Korumacı cinsiyetçilik, düşmanca cinsiyetçiliği örtecek bir şekilde kişilerin kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlayan bir ön yargıdır. Alt boyutları ise kadını eş, anne gibi rolleri ile yücelten ve ona yardım edilmesini doğrulayan “koruyucu ataerkillik”, kadın ve erkek arasındaki farkları belirtirken bunu kadına iyilik gibi sunan “cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma”, kadına cinsel ve duygusal anlamda ihtiyaç hissetmeyi ifade eden “heteroseksüel yakınlık” tır. (Glick ve Fiske, 1996).

Toplumların kendilerine özgü olan yapıları, cinsiyetçi tutumu etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Kadınlar ile erkekleri ayıran uygulamalar, cinsiyetçi tutumu etkileyen faktörlere örnek olarak gösterilebilir (Vatandaş, 2007). Eğitimde ve iş hayatında kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olmaması, toplumda kadınlar ve erkekleri ayıran uygulamalar kapsamında kendisine yer edinmiştir. Bu konularda toplumdan topluma değişik yaklaşımların olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Cinsiyetçi tutumu etkileyen faktörler ve bu faktörlerin içeriği aşağıdaki gibidir (Arabacı, 2012):

- i. Aile: Çocuğun yetiştirilmesinden başlayarak aile bireylerinin cinsiyetlere karşı olan yaklaşımlarının belirlenmesi, ailenin varlığıyla olmaktadır. Aile içerisinde kadınların ve erkeklerin üstlendiği roller, cinsiyetçi tutumu etkileyen bir faktör olarak ailenin önemini göstermektedir. Kadının annelik, erkeğin ise evin reisi görevlerini üstlenmesi ve bunun etkileri, bu kapsamda verilebilecek örnekler arasında yer almaktadır.
- ii. Eğitim: Kadınların sosyal ve ekonomik açıdan daha iyi konumda yer alabilmesi, eğitimin cinsiyetçi tutumu etkilemesindeki en sık karşılaşılan etkidir. Eğitimde fırsat eşitliği aracılığıyla cinsiyetler arasında eşitlik sağlanması süreci, cinsiyetçi tutum ve eğitim etkileşiminin temelini oluşturmaktadır.
- iii. Kültür: Kültürlere göre kadınlık ve erkekliğe farklı anlamlar yüklenmesi, cinsiyetçi tutumu etkileyen faktörler arasında kültürün yer almasını beraberinde getirmiştir. Eril ve dişil toplumların oluşmasında kültüre dayalı olan faktörlerin kayda değer etkisinden bahsedilmektedir.
- iv. Kişilik: Doğuştan başlayarak insan hayatı içerisinde edinilen tüm yönelimleri kapsayan kişilik, bireyin çevreye olan uyumunun belirleyicisi konumundadır. Kişilikle birlikte farklı tutum ve davranışlar ortaya çıkabileceği için cinsiyetçi tutumu etkileyen faktörler arasında kişiliğin yer alması olağan bir sonuç olarak karşılanmaktadır.

Benlik saygısı, bireyin kendine karşı edindiği tutumlarda ifade edilen değerini kişisel bir yargıdır. Dolayısıyla, benlik saygısı benlikle ilgili bir tutumdur ve beceri, yetenekler, sosyal ilişkiler ve gelecekteki sonuçlar hakkındaki kişisel inançlarla ilgilidir.

Jahoda (1958) kendini kabul ve yüksek benlik saygısının, olumlu ruhsal sağlığın en önemli bileşeni olduğunu kabul etmektedir.

Düşük benlik saygısının, sosyal kaygı ile yüksek oranda ilişkili olduğuna dair çok sayıda kanıt bulunmaktadır. Beck (1967) düşük benlik saygısının

depresyonun ayırt edici özelliklerinden biri olduğunu ifade etmiştir. Luck ve Heiss (1972)'in beyaz yetişkin erkeklerde yaptığı çalışmada da benlik saygısının boyun eğcilik, depresyon, somatik anksiyete, uyumsuzluk ve incinmeyle anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu bulmuşlardır (Rosenberg, 1986).

Cinsiyet doğuştan gelen bir özellik olmakla birlikte, bireylerin tüm yaşamı boyunca ilişkilerini, dünya görüşünü, kariyerlerini, kişilik özelliklerini, ilgi alanlarını ve daha birçok yönden sosyal hayatlarını yoğun bir şekilde etkilemektedir. Cinsiyet çok yönlü ve alt boyutları olan bir kavramdır.

Toplumsal cinsiyet rolleri, kültüre özgü erkekliğin ve kadınlığın sosyal ortamda ifade edilmiş tarzını oluşturur. Erkeksi (maskülen) ve kadınsı (feminen) davranış tutumları toplum tarafından cinsiyetlere atanır. Erkeklerden erkeksi davranışlar ve kadınlardan kadınsı davranışlar beklemek toplumun belirlediği cinsiyet rollerine uygun düşer. Kısacası cinsiyet farkları doğuştan, cinsiyetçi roller ise toplum tarafından yüklenen sosyal cinsiyettir.

2.1. Benlik Saygısı

Benlik saygısı, bir kişinin genel değer ve kabul duygusu anlamına gelmektedir (Harter, Identity and Self Development, 1990). Diğer bir ifadeyle, benlik saygısı, bireylerin kendilerine ne kadar değer verdiklerinin bir algısıdır (Blascovich & Tomaka, 1991). Benzer bir şekilde, Rosenberg (1965) genel benlik saygısını “belirli bir nesneye yani benliğe karşı olumlu ya da olumsuz tutum” olarak tanımlamıştır (Rosenberg, 1965). Yüksek benlik saygısı benliğe dair olumlu bir genel değerlendirme anlamına gelirken, düşük benlik saygısı kişinin bir birey olarak kendisine dair negatif duygusudur (Baumeister, Campbell, Krueger, & Vohs, 2003).

Benlik saygısı ile ilgili gelişimsel faktörler bu bölümde ele alınacaktır. Benlik saygısı, bir dizi önemli yaşamsal çıktı için önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, benlik saygısının ergenlerin öznel esenlikleri ve psikolojik sağlıklarının önemli bir göstergesi olduğu değerlendirilmektedir (Erol & Orth,

2011). Ayrıca, fiziksel sağlık, daha iyi akademik performans ve akran baskısına direnç ile pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Torres, Fernandez, & Maceira, 1995; Zimmerman, Copeland, Shope, & Dielman, 1997). Özellikle, yüksek benlik saygısı ebeveyn onayı, akran desteği, uyum, okul başarısı ve olumlu özçekicilik duygusu ile ilişkilidir (Chubb, Fertman, & Ross, 1997; DuBois, Bull, Sherman, & Roberts, 1998; Luster & McAdoo, 1995). Diğer taraftan, düşük benlik saygısı ergenler arasındaki önemli yaşam alanlarında daha düşük zihinsel ve fiziksel sağlık, daha kötü ekonomik refah ve daha yüksek suç faaliyeti gibi çeşitli olumsuz sonuçların yanı sıra depresyon, intihar düşüncesi, antisosyal davranış ve yeme bozuklukları (Donnellan, Trzesniewski, Robins, Moffitt, & Caspi, 2005; McGee & Williams, 2000; Orth, Robins, & Roberts, 2008) gibi sonuçlarla ilişkilendirilmektedir (Trzesniewski, Donnellan, Moffitt, Robins, Poulton, & Caspi, 2006).

Çocukluktan ergenliğe geçişte, bireyler çeşitli fiziksel, psikolojik ve bağlamsal değişiklikler ve dönüşümlerle karşılaşır. Bu dönemde öz-değerlendirmelerini tipik olarak çocukluktaki aşırı olumlu ve bütüncül öz-görüşten (“Ben iyi bir çocuğum”) daha eleştirel ve farklılaşmış bir öz-görüşe doğru değiştirmeye başlarlar (Harter, 1999). Özellikle, ergenler kendilerinin daha soyut karakterlerini geliştirmeye ve daha bilinçli, kendi kendini yönlendiren ve düzenleyen bir zihin kazanarak kişisel inançlar ve standartlar bakımından açısından kendilerini incelemeye başlarlar (Steinberg, 2005; Steinberg & Morris, 2001). Buna ek olarak, gerçekte kim olduklarını ve içinde yaşadıkları sosyal dünyaya nasıl uyum sağladıklarını keşfetmek amacıyla benliğin psikolojik özelliklerini sorgulamaya ve incelemeye başlarlar (Steinberg & Morris, 2001). Sonuç olarak, gelişimsel dönüşümlerin ergenlerin benlik gelişimi üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır ve ergenlerin zorluklarla nasıl yüzleştiklerini ve zorlukları nasıl yönettiklerini göstermektedir (Birkeland, Melkevik, Holsen, & Wold, 2012).

Zorlu gelişimsel görevlerin başarılı bir şekilde tamamlanması, benliğin mutluluğuna ve daha iyi anlaşılmasına yol açarken, sosyal bir grupta dışlanmak ya da alay edilmek, sınavda başarısız olmak, bir rekabeti kaybetmek gibi öznel başarısızlık deneyimleri daha düşük benlik saygısı ile

ilişkilendirilir (Simmons & Blyth, 1987). Araştırmalar ayrıca cinsiyetin benlik saygısına katkıda bulunabilecek bireysel düzey değişkeni olarak rolünü ele almıştır. Çocuklukta cinsiyet farklılığı olmamasına rağmen (Robins, Trzesniewski, Tracy, Gosling, & Potter, 2002), araştırmalar erkeklerin ergenlik adı verilen gelişimsel dönemde kızlardan daha yüksek benlik saygısına sahip olacak şekilde farklılaştığını ortaya koymaktadır (Block & Robins, 1993; Dusek & McIntyre, 2003; Kling, Hyde, Showers, & Buswell, 1999; Raymore, Godbey, & Crawford, 1994). Ergenlerin stres, ebeveynlerine ve akranlarına karşı isyan, kimlikte radikal kaymalar ve fiziksel değişiklikler gibi benlik saygısında azalmaya yol açan şeylerden muzdarip oldukları ileri sürülmüştür. Örneğin, liseye geçiş başlı başına bir stres kaynağıdır (Twenge & Campbell, 2001). Bu nedenle, ergenler benlik saygısında bir düşüş yaşarlar, özellikle ergen kızlar erkeklerden daha fazla olumsuz etkilenirler (Carlson, Uppal, & Prosser, 2000; DuBois, Burk-Braxton, Swenson, Tevendale, & Hardesty, 2002; Galambos, Berenbaum, & McHale, 2009; Perry & Pauletti, 2011).

Amerikan Üniversite Kadınları Birliği (1990), benlik saygısında cinsiyet farklılıklarına katkıda bulunabilecek faktörleri incelemek amacıyla yaklaşık 3.000 ergen üzerinde bir çalışma yürütmüştür. Söz konusu çalışma, cinsiyet farklılığının okulda olduğu gibi toplumdaki cinsiyetçi sosyo-kültürel tutumların bir sonucu olduğu sonucuna varmıştır. Öğretmenlerin erkek çocuklara daha yararlı geri bildirim vermeleri, onlarla daha sık etkileşime girmeleri (Sadker & Sadker, 1994) ve kızların akademik başarısızlıklarını yetenek eksikliğine erkek çocuklarınıkini ise motivasyon sorunlarına bağlamaya eğilimli oldukları öne sürülmüştür (Dweck, Davidson, Nelson, & Enna, 1978). Bu nedenle, bu hemen göze çarpmayan örüntünün kızların yeterlilik ve özsaygı duygularını hiç düzelmeyecek şekilde yavaş yavaş azalttığı öne sürmektedir (DeFazio, 1994). Benlik saygısındaki cinsiyet farklılığı için bir başka açıklama ergenlik çağının fiziksel gelişim üzerindeki etkisidir (Kling, Hyde, Showers, & Buswell, 1999). Ergenlik döneminde kendi bedenleri ve çekiciliklerine dair algıları farklılık gösterir, çünkü kızlar vücutları daha fazla kilo aldığından ideal ince vücuttan uzaklaşırken, erkekler kendilerini kendi ideallerine yaklaştıran daha fazla kas kütlesi kazanırlar (Kling, Hyde, Showers, & Buswell, 1999;

Mendelson, White, & Mendelson, 1996). Gerçekten de kızların ergenlik çağındaki erkeklerden daha düşük benlik saygısı sergileme eğilimine sahip oldukları belgelenmiştir (Greene & Way, 2005; Morin, Maïano, Marsh, Nagengast, & Janosz, 2013; Rhodes, Roffman, Reddy, & Fredriksen, 2004; Way, Reddy, & Rhodes, 2007).

Önceki araştırmalar benlik saygısına katkıda bulunan kişilerarası faktörleri de araştırmışlardır. Bir araştırma dizisi, anne sıcaklığı ile ergenlerin benlik saygısı arasındaki bağlantıyı ortaya koymuştur. Çoğu teorisyen, ebeveyn kabulünün ve olumlu saygının daha fazla benlik saygısı için temel ön şartlar olduğu hususunda hemfikirdir (Deković & Meeus, 1997). Sevecen, duyarlı ve duygusal destek sağlayan bir ebeveyn, benlik saygısının temeli olan bir değer hissini açığa vurur (Deković & Meeus, 1997). Diğer bir ifadeyle, ebeveynlerini kabul edici, duyarlı ve destekleyici olarak algılayan çocukların diğer ilişkilerin benzer özelliklere sahip olacağına ve kendilerinin kabul edilmeye ve desteklenmeye layık olduklarına inanma olasılıkları daha yüksektir (Bean & Northrup, 2009).

Ebeveyn desteği ve kabulü çocuklara benlik kavramının gelişimi için önemli olan kişisel sınırlarını keşfetmeleri ve yetkinlikleri keşfetmeleri için güvence vermektedir (Deković & Meeus, 1997). Gerçekten de birçok çalışma ebeveyn desteği ile çocukların benlik saygısı arasındaki bağlantıyı ortaya koymuştur. Örneğin, türünün ilk çalışmalarından birinde, yüksek benlik saygısına sahip olan 5. ve 6. sınıf erkek çocukların ailelerini sıcak, destekleyici ve kabul edici buldukları sonucuna ulaşılmıştır (Coopersmith, 1967). Aile ortamlarını, açık kuralların ve adil müeyyidelerin yanı sıra aile üyeleri arasında karşılıklı saygının olduğu hoşgörülü ve anlayışlı bir ortam olarak tanımlamışlardır. Öte yandan, daha düşük benlik saygısına sahip erkek çocukların ebeveynlerinin müsamahakar, umursamaz ya da katı disiplinli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. 5. sınıftan ve 9. sınıfa kadar ergenlerden oluşan bir örneklem ile yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Felson & Zielinski, 1989; Litovsky & Dusek, 1985; Parker & Benson, 2004). Buna ek olarak, Hoelter ve Harper (1987) çeşitli aile değişkenleri arasında (örneğin, aile büyüklüğü ve tipi, aile çatışması) algılanan aile desteğinin ergenlik

döneminde hem kız hem de erkek çocuklarının benlik kavramı üzerinde en büyük etkiyi gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca, algılanan destek ile benlik saygısı arasındaki bağlantı, farklı etnik gruplar arasında olduğu gibi (Harter, 1990) Türk örnekler de dahil olmak üzere farklı uluslardan örneklerle de gösterilmiştir (Goodwin, Costa, & Adonu, 2004; Özdemir, Vazsonyi, & Çok, 2017; Siyez, 2008). Ayrıca, çeşitli araştırmalar benlik saygısı ile ebeveynlik tarzı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yetkili ebeveynlik, müsamahakâr anneliğe kıyasla ergenlikte daha yüksek benlik saygısı, yaşam doyumu ve daha düşük depresyon ile ilişkilidir (Lamborn, Mounts, Steinberg, & Dornbusch, 1991; Martinez & Garcia, 2007; Milevsky, Schlechter, Netter, & Keehn, 2007).

Kısacası, Dusek ve McIntyre (2003) tarafından bildirildiği üzere, yetkili ebeveynlik, ergenler arasında değerli olma duygusu ve pozitif benlik saygısı ile ilişkilendirilen sıcaklık ve kabul sergilemektedir. Başka bir araştırma dizisi, ergenlerin bağlanma güvenliği ile ilişkili benlik saygısını araştırmıştır. Bağlanma teorisi (Bowlby, 1977), çocukların ebeveynleri ile deneyimleri yoluyla içsel zihinsel temsil ile benliğe ve başkalarına dair bir model oluşturduklarını ileri sürmektedir. Güvenli bağlanma, başkalarının uygun ve güvenilir, benliğin ise bakım, sevgi ve ilgiye layık olduğu yönündeki kurguyu güçlendirmektedir (Deković & Meeus, 1997). Öte yandan, güvensiz bağlanma ise başkalarının ulaşılamaz ve düşmanca oldukları, benliğin ise değersiz ve sevgiye layık olmadığı yönündeki kurguyu teşvik etmektedir (Deković & Meeus, 1997). Bağlanma teorisi, bağlanmanın bebeklik döneminde oluştuğunu, ancak bireyin hayatı boyunca insan davranışıyla bir bütün olduğunu öne sürmektedir (Bowlby, 1977).

Ebeveyn bağlılığının ergenler ve kolej öğrencileri için benlik saygısı üzerine doğrudan etkileri olduğuna dair deliller vardır (Kobak & Sceery, 1988; Laible, Carlo, & Roesch, 2004; Wilkinson, 2004). Benzer sonuçlar erkek ve kadın Türk ergenlerden meydana gelen bir örneklem ile de belgelenmiştir (Bayraktar, Sayıl, & Kumru, 2009). Ayrıca, Sümer ve Sendağ (2009) 5. ve 6. sınıf öğrencilerinden oluşan bir örneklem ile farklı alanlarda ebeveynlere güvenli bağlanma ile çocukların kendini algılamaları arasındaki bağlantıyı

incelemişlerdir. Sonuçlar, her iki ebeveyne de güvenli bağlandıklarını belirten genç ergenlerin, yalnızca bir ebeveyne güvenli bağlanana ya da güvensiz bağlanana kıyasla en yüksek genel öz-değere sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Sümer & Sendag, 2009). Benzer şekilde, uzun vadeli yürütülen bir çalışma, annelerine dair daha yüksek düzeyde güvensizlik bildiren çocukların (7 ila 12 yaş arası), kötü muamele görüp görmediklerine bakılmaksızın daha düşük benlik saygısı sergilediklerini göstermektedir (Kim & Cicchetti, 2004).

Rosenberg (1965), kişinin kendisine karşı pozitif ya da negatif tutumunu benlik saygısı ifadesiyle açıklamaktadır. Bu bağlamda, benlik saygısının yüksek olması, kişinin “yeterince iyi” olduğunu hissetmesi demektir. Benlik saygısı yüksek olan bir birey kendine saygı duyar ve kendisi ile ilgili olumsuz düşünmez. Ancak bu durum kişinin kendini mükemmel gördüğü anlamına gelmemektedir. Aksine, kişi yetersiz olduğu hususların farkında olup gelişim için çaba gösterir. Öte yandan benlik saygısının düşük olması kişinin kendini reddetmesi, beğenmemesi, hor görmesi olarak açıklanmaktadır. Benlik saygısı düşük olan kişiler kendi benliklerine saygı duymazlar ve kendileri hakkında olumlu düşüncelere sahip değildirler. Sonuç olarak kişi kendini değerlendirirken olumlu bir tutuma sahipse benlik saygısı yüksektir, olumsuz bir tutuma sahipse benlik saygısı düşüktür (Rosenberg, 1965).

Benlik saygısının yüksek olması bireyin kendini üstün görme eğilimi göstermeden kendini değerli ve saygı duyulmayı layık hissetmesi şeklinde ifade edilirken; kişinin kendinden memnuniyet duymaması ve kendini kabullenmemesi benlik saygısının düşük olması şeklinde ifade edilmektedir (Güloğlu & Kararımak, 2010). Benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesi neticesinde ortaya çıkan bir beğeni halidir. Kişi kendisini değerlendirirken kendinde bazı eksiklikler olduğunu görebilir. Kendini değersiz ve yetersiz gören, kendinden memnuniyet duymayan, kendini olduğu gibi kabullenmeyen kişiler düşük benlik saygısına sahip kimselerdir. Bunun aksine kendinden memnuniyet duyan, kendini kabullenen, kendini sevilmeye değer bulan kimseler ise yüksek benlik saygısına sahip kimselerdir (Yörükoğlu, 1996). Yüksek benlik saygısına sahip kimseler kendine güvenme, iyimser olma,

başarmayı isteme, zorluklar karşısında pes etmeme gibi olumlu kişilik özellikleri sergilerken; düşük benlik saygısına sahip kimseler kolayca umutsuzluğa düşme, kendine fazla güvenmeme, ruhsal problemler yaşamaya daha meyilli olma gibi özellikler sergilemektedirler (Yörükoğlu, 1996).

2.2. Cinsiyetçi Roller ve Tutumlar

2.2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı

İnsanlar toplum içinde farklı özellikleriyle kategorilere ayrılırlar. Bu kategoriler arasında cinsiyet, medeni durum, yaş gibi kategoriler yer almaktadır. Bu kategoriler arasında cinsiyet özellikle ilk akla gelen kategorilerden biri olup, bireyleri erkek ve kadın olarak iki gruba ayırmaktadır. Bu kategorik ayrım İngilizce makalelerde zaman zaman “sex” zaman zaman da “gender” olarak ifade edilmektedir. “Sex” ve “gender” kavramları anlamsal olarak aynı ifadelermiş gibi kullanılsalar da “sex” cinsiyet anlamına gelirken “gender” ise toplumsal cinsiyet anlamında kullanılmaktadır. Cinsiyet doğuştan gelen biyolojik özellikleri bünyesinde barındırırken, toplumsal cinsiyet ise sosyolojik bir olgu olup, ait olunan toplumda yaşayarak öğrenilen, toplumun sahip olduğu değer ve inançlar ile şekillenen ve bireye atfedilen bir kavramdır. Öte yandan kadınlar ile erkekler arasındaki farkların yalnızca biyolojik olarak açıklanamayacağını savunan feminizm, ilk olarak 1970’li yıllarda toplumsal cinsiyet kavramını kullanmaya başlamıştır. Toplumsal cinsiyet kavramı bir terim olarak ilk kez Ann Oakley (1972) tarafından Sex, Gender and Society (Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet ve Toplum) adlı eserde kavramsallaştırılmıştır.

Oakley (1972) eserinde kadınlar ile erkekler arasındaki biyolojik farklılıkların yanı sıra, kültürel farklılıkları toplumsal cinsiyet kavramından yararlanarak izah etmiş, toplumsal cinsiyeti eril/dişil ya da maskülen/feminen bir biçimde değil, asırlar boyunca kültür vasıtasıyla değişen sosyal bir olgu olarak ortaya koymuştur. Bu bakımdan toplumsal cinsiyet kavramı cinsel kimlikten daha kapsamlı bir kavram olup sosyal, kültürel ve ekonomik hayatın her alanında görülebilmektedir. Bu açıdan bireylerin doğuştan getirdikleri cinsiyetlerine

uygun şekilde geliştirdikleri rolleri ve davranışları toplumsal cinsiyet olarak tanımlamak mümkündür (Dublen, 2014). Toplumsal değer yargıları ve davranış kalıpları bazı görev ve sorumlulukları yerine getirmeleri için bireyleri yönlendirmekte, siyaset, ekonomi ve sanat fark etmeksizin hayatın her alanında kadınların kadın, erkeklerin ise erkek gibi davranmalarını beklemektedir. Örneğin meslek tercihi yaparken, erkek ve kadınların kendi cinsiyetlerine “uygun” meslekleri seçmeleri (Deaux, 1984) söz konusu beklentinin bir neticesidir. Aynı şekilde sosyal hayatta yer alan erkeklerin erkeksi, kadınların ise kadınsı, davranışlar sergilemeleri beklenmektedir (Yaşın Dökmen, 2015).

Böylece toplumun kalıplaşmış değerlerine uygun şekilde yaşam süren bireyler toplumda kabul görecektir, onaylanacak ve dışlanmayacaktır. Bireyin sosyolojik bir varlık olması nedeniyle bir yandan toplumun sahip olduğu değerler ve inançlar bireye atfedilen rollerin yerine getirilmesini zorunlu kılarken, diğer yandan birey buna uymaması halinde toplumdan soyutlanır ve toplumun dışına itilir. Birey yaşadığı toplumdan soyutlanmak bir kenara toplumda kabul görmek istemektedir. Söz konusu kabul görme isteği ihtiyaçlar hiyerarşisi ya da ERG kuramı tarafından bilhassa vurgulanmaktadır (Sağır, 2018). Bu kuramlarda sosyalleşme ya da bağlanma olarak zikredilen ihtiyacı yerine getirmek amacıyla birey toplumsal roller üstlenir. Bireyin toplumsal cinsiyet ile yüklendiği roller kültürden kültüre, toplumdan topluma değişmektedir. Mevcut sosyolojik yapı, dini inanç, ideolojik sistem (Özçatal, 2011) gibi etmenler toplumun cinsiyete yüklediği rol üzerinde etkilidir. Bu nedenle toplumları tanımlarken ataerkil ya da anaerkil gibi ifadeler kullanılmakta olup toplumsal yapının tarihi incelendiğinde ilk dönemlerde bu yapının anaerkil olduğu düşünülmektedir (Aydın, 2011).

Anaerkil yapı kadının sahip olduğu fiziksel güç üzerine temellendirilmiş olup kadının fiziksel yapısı ve doğurganlığı toplumdaki statüsünü yükseltmiştir (Demirhan Serinken, 2016). Anaerkil yapıda mülkiyet kadına aittir ve miras anneden kızına kalmaktadır (Can, 2013). Bu yapı içinde yer alan kadınların avcılık-toplayıcılık sonrasında tarımla uğraşarak evine bakması, doğurganlığı sayesinde soyu devam ettirmesi gibi nedenlerle gücü elde ettiği

düşünülmektedir. Bu dönemde erkekler avcılık ile meşgul olmuştur ancak avlanma esnasında hayvanlar tarafından öldürülmeleri de yaygın bir durumdur. Bu nedenle kadınlar hem çocukları büyütürken hem de toplayıcılık yapmayı ve ekip biçmeyi öğrenmişlerdir (Duman, 2012). Zaman içinde avcılık-toplayıcılıktan tarım dönemine geçilmiştir. Tarımsal üretimin artmasıyla birlikte zaman içinde güç kadından erkeğe geçmiştir (Can, 2013). Erkek bu durumda avcılığı bırakarak tarlada çalışmak suretiyle üretim süreçlerine dahil olmuş, toplum içinde güç dengesi kadından erkeğe kaymış ve ataerkil yapıya geçilmiştir (Duman, 2012). Walby (1990) çalışmasında ataerkil toplum yapısını erkeğin kadın üzerinde baskı kurarak ve onu sömürerek hüküm sürdüğü sosyal yapı olarak açıklamıştır. Diğer taraftan Hartmann (2006, akt. (Özçatal, 2011)), ataerkil yapıyı maddiyat odaklı, erkeğin kadın üzerinde tahakküm kurmaya çalıştığı ve söz konusu tahakkümün iki cinsiyet arasında hiyerarşik bir yapı oluşturduğu sistem olarak açıklamıştır.

Walby'ın (1990) tanımında yer alan sosyal yapı ifadesinin kullanım tarzı önem arz etmektedir zira toplumdaki her erkeğin baskın konumda her kadının ise alt konumda yer almasının biyolojik kökenli olduğuna dair yapılan imalar reddedilmiştir. Kadının çocuk bakımından ve ev hizmetlerinden sorumlu olması ve de erkeğin çalışmasına bağımlı olması, kadının doğuştan gelen biyolojik özellikleri ile alakalı değil toplumdaki egemen bakış açısı ile alakalıdır (Atabek, 1989). Toplumda hakim olan söz konusu hiyerarşik yapılanma erkeğin üstün olmasını sağlarken kadının ikinci sınıf vatandaş konumuna itilmesine ve değersizleştirilmesine yol açmaktadır (İmançer, 2002; Walby, 1990).

Söz konusu toplumsal bakış açısı cinsiyete yüklenen rolleri de derinden etkisi altına almıştır. Yüklenen bu roller cinsiyetler arasındaki eşitliği etkilemiştir. Bireylerin kadın ve erkek şeklinde cinsiyetlerine bağlı olarak sahip olmaları gereken rollere toplumsal cinsiyet rolleri adı verilmektedir. Bireyden toplum tarafından beklenen cinsiyete dayalı rollerin tamamına toplumsal cinsiyet rolleri adı verilmektedir. Bireyler doğumdan ölüme kadar sosyal bir çevre içerisinde yer almaktadırlar. Bireylerin mesleklerine ve içinde buldukları

sosyal ortama uygun şekilde davranmaları beklenmektedir. Bireyin ilk sosyalleştiği andan itibaren toplumsal cinsiyet rolleri başlar ve hayatı boyunca devam etmek suretiyle bireyin hayatının her evresinde etkili olmayı sürdürür (İmamoğlu, 2008). Ayrıca, toplumsal cinsiyet rolleri kültüre bağlı olarak ortaya çıkar ve toplumdan topluma farklılık gösterebilir. Hatta aynı toplumun farklı dönemlerinde dahi toplumsal cinsiyet rolleri değişiklik gösterebilir. Bu durum toplumsal cinsiyet rollerinin dinamikliğini göstermektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri esas olarak kalıplaşmış yargılar vasıtasıyla değişmektedir. Kadınların şefkatli, yardımsever, nazik, güçsüz ve fedakâr olmaları istenirken, erkeklerin ise bağımsız, saldırgan, güçlü ve duygularını belli etmeyen kimseler olmaları beklenmektedir (Çelik Ö. , 2008; Koray, 2011; Yaşın Dökmen, 2015).

Biyolojik olarak farklı yaratılmış olan erkeklere ve kadınlara farklı toplumlarda farklı roller yüklenmektedir. Bireyler içinde buldukları toplumun kalıpları sayesinde biçimlendirilirler. Erkeğin ve kadının rollerini toplumun kültürü belirlese de bu roller zamanla değişebilirler (Aksoy, 2006). Kalıplaşmış yargılar, toplumsal cinsiyet rollerinin pekiştirilmesini sağlayarak nesilde nesile aktarılmasını mümkün kılar (Öngen & Aytaç, 2013; Zeyneloğlu, 2008).

Toplum içinde kadın ile erkeğin rollerinin dağılımı sosyolojik ve psikolojik olarak yapılandırılmıştır (Wood & Eagly, 2002). Örneğin çocuk bakımı gibi eve ait rollerde kadınlar erkeklerden daha ön planda yer alırlar. Diğer taraftan erkekler ise, ailenin korunmasıyla ilgili rollerde daha aktif konumdadırlar. Toplumda erkeğin finansal getiriye sahip işlerde ön planda olması beklenir. Ek olarak kadınların erkeklere kıyasla daha duygusal davranışlar sergilemeleri toplum içinde yadırganmaz. Tüm bu saydığımız roller kalıplaşmış (stereotipik) kadın ve erkek rolleri olarak bireyler için adeta rehberlik ederler. Chary (2017) yaptığı çalışmada Hindistan'daki toplumsal cinsiyet eşitliğini incelemiş, iyi pozisyonda çalışan dokuz kadın yönetici ile görüşmüş görüşme sonucunda bu pozisyonlarda çalışan kadınların erkeklere kıyasla daha "erkeksi" davranmak zorunda hissettiklerini ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak hem iş dünyasında erkek baskınlığının olmasını hem de iş dünyasının erkekler tarafından şekillendirilmesini göstermiştir.

Kadınların içgüdüsel olarak anaç, erkeklerin ise saldırgan bir yapıya sahip oldukları düşünülmektedir (Graham & Bennet, 1998; Santrock, 2006). Birey dünyaya geldiği andan itibaren doğuştan sahip olduğu cinsiyeti ile muamele görmektedir. Söz konusu muamelenin başlangıç noktası aile, ilk uygulayıcıları ise ebeveynlerdir. Kız çocukları bebekler ile oynamaya yönlendirilirken, erkek çocukları ise arabalar ve kamyonlar ile oynamaya yönlendirilirler. Ebeveynler erkek çocuklarını özgür yetiştirmeye gayret ederken, kız çocuklarını ise anlayışlı ve yardımsever yetiştirme yönünde çaba sarf ederler. Ebeveynlerin benimsedikleri geleneksel ya da eşitlikçi yaklaşım tarzları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik yaklaşımları çocuklarına da geçmektedir (Aşılı, 2001; Baykal, 1988; Lindsey, 1990). Bireyin çocukluğundan itibaren toplumsal cinsiyet rolüne yönelik tutumunun gelişmesinde etkisi olan unsurlar arasında ebeveynlerin eğitim seviyesi, annelerin iş hayatına katılma durumu, aile ortamı, kardeş ve arkadaş çevresi, öğretmenler, derslerle ilgili kaynaklar ve kitle iletişim araçları olduğu ileri sürülmektedir (Aşılı, 2001; Burt & Scott, 2002; Girginer, 1994).

2.2.2. Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Kuramsal Çerçevesi

2.2.2.1. Psikanalitik Kuram

Freud tarafından ortaya konulan psikanalitik kuram, toplumsal cinsiyetin çıkış kaynağı olan libido kavramına kadar uzanmaktadır. Cinsel enerji olarak bilinen libido, biyolojik ve toplumsal cinsiyeti düzenlemektedir (Dökmen, Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar, 2004). Freud ortaya koyduğu kuramında, erkek cinsel organını esas alarak libidoyu açıklar. Toplumsal cinsiyetin kazanımı sürecinde çocukların birbirleri arasındaki cinsiyet farklılıklarından haberdar olmadıkları dönem, cinsiyet farkındalıklarının geliştiği dönem ve odipal dönem olmak üzere üç ana dönemin mevcut olduğundan bahseder (Dökmen, Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar, 2004).

İlk dönem, erkek ve kız çocukların cinsiyet ve toplumsal cinsiyet deneyimleri arasında farklılığın olmadığı oral ve anal evreyi içine almaktadır (Dökmen,

Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar, 2004). Erkek çocukların libidoları erkektir. 'Kız çocukları ise, hem kadın cinsel organı olan vajinaya hem de az gelişmiş erkek cinsel organı olan klitorise sahip olmaları nedeniyle çift cinsiyetlidir' (Dökmen, Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar, 2004). Bu nedenle insan hayatının ilk yıllarında hem kızlar hem erkekler erkektirler ve toplumsal cinsiyet olarak da erkeksidirler.

Toplumsal cinsiyet rolünün kazanılması ya da toplumsal cinsiyete uygun davranışlar sergilenmesi çocuğun küçük yaşlardan itibaren hemcins ebeveyni ile özdeşim kurduğu esnada oluşur. Freud bu özdeşim sürecinde çocuğun hemcins ebeveyninin özelliklerini aldığını söyler. Erkek çocuklar nasıl bir erkek olmaları gerektiğini babalarından öğrenirken kız çocuklar ise nasıl bir kadın olmaları gerektiğini annelerinden öğrenirler. Kısacası söz konusu süreç çocuğun kimlik gelişimi için kritik öneme sahiptir. Çocuğun karşısında özdeşim kurabileceği bir ebeveyni mevcut değilse cinsel kimliğinin gelişmesinde sorunlar ile karşılaşılabilir.

Toplumsal cinsiyet rolünü barındıran ve toplumsal standartların içsel sunumları olan süper egonun gelişmesiyle birlikte özdeşim süreci tamamlanır. Bu süreç zarfında toplumun benimsediği normlar ve kurallar, ebeveynler tarafından çocuklara aktarıldığından söz konusu süreç çocuklar ve ergenler için önemli bir sosyalleşme aracıdır.

2.2.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı uyarınca, cinsiyet rolleri ve kişisel özellikler öncelikli olarak ebeveynin gözlenmesi, taklit etme, ödül ve ceza ile öğrenilmektedir. Bu noktada cinsiyet rolünün çocukluktan başlayarak öğrenilmesine rağmen gelişim evrelerinin mevcut olmadığı iddia edilmektedir. Çocuk büyüdüğü zaman kendi değerleri, beklentileri ve inançları doğrultusunda kendi rol modellerini seçer ve söz konusu rol modellerinin gözlenmesi ve taklit edilmesi sonucunda sosyal çevrenin de etkisiyle öğrendiklerini zihninde harmanlayarak kimliğini şekillendirir. Çocuğun cinsiyet rollerine yönelik davranışları ebeveynin ve sosyal çevrenin ödüllendirmesi ile pekişir veyahut

çocuğun sergilediği uygun olmadığı düşünölen davranışlar neticesinde cezalandırılması ile bu davranışlar yön değıştirir. Çocuklar çevrelerinde kendileriyle aynı cinsiyete sahip bireyleri gözlemleyerek kadın ve erkeklerin farklı cinsiyet rollerine sahip olmaları gerektiği hususunda kendilerini eğitirler ve bu eğitimin ardından birbirlerinden farklı davranışlar sergilemeye yönelirler (Zeyneloğlu, 2008; İmamoğlu, 2008).

2.2.2.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel kuram uyarınca çocuklar belli bir zihinsel olgunluğa eriştiklerinde cinsiyet rollerinin gelişimi, anlaşılması ve değerdendirmesi sürecine geçilir. Çocuklar öncelikli olarak kendi cinsel kimliklerini algırlar daha sonra ise başkalarının cinsel kimliklerini öğrenirler.

Bunun ardından hemcinslerine karşı sergilemek amacıyla uygun davranışları ve tutumları öğrenmek zorunda olduklarını fark ederler. Bilişsel kuram uyarınca birey, tüm bu farkındalık aşamalarının ardından cinsiyetine uygun şekilde davranır. Eğer çocuk başlangıçta cinsiyet rolünü doğru şekilde benimserse, belli davranışları kazanabilmesi için farklı pekiştirmelere ihtiyaç duymayacaktır. Benzer şekilde bilişsel kuram uyarınca çocukların cinsiyetlerine yönelik davranmasının yanı sıra, uygun cinsiyet rolü için önyargılarının da farkına varırlar.

Toplumun bireyden yapmasını istediği, cinsiyetle alakalı her türlü beklenti toplumsal cinsiyet rolü olarak ifade edilmektedir (İsen & Batmaz, 2002). Söz konusu beklentilerin her toplumda mevcut olmasına rağmen, toplumdan topluma değışiklik göstermektedir. Örneğin, ev işlerinde kadınlara erkeklere kıyasla daha fazla sorumluluk yüklenmektedir ve söz konusu baskı neticesinde kadın, kendisi istese de istemese de farkında olmadan ev işlerini kendisinin yapmak zorunda olduğu bilincini geliştirir (Dökmen, Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar, 2004).

2.2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı ile bilişsel gelişim kuramının sentezlenmesinden sonra ortaya çıkan “Toplumsal Cinsiyet Şeması” kuramı, cinsiyet rollerinin gelişimini açıklayan son kuramlardan biri olup Bem tarafından ortaya koyulmuştur. Bem, söz konusu bilişsel gelişim kuramının “cinsiyet rollerinin şekillendirilmesi ve çocuğun bilişsel işlevlerine yol gösterme etkisine” ilaveten bilgi işleme sürecinin ve bilişsel gelişimin çocuk üzerinde doğrudan etkili olduğu görüşünü savunmaktadır. Çocukların kendi cinsiyetlerini adlandırmalarının ardından, kendi cinsiyet şemalarını seçmeye başlamaktadırlar. Söz konusu şemalar yaklaşık 2-3 yaşlarında gelişmeye başlar, bu şemalardan kazanılan algılar vasıtasıyla bilgi işlenir ve davranışlar şekillenirler. Bu sayede çocuklar yeni bir durum ile karşı karşıya kaldıklarında durumun kendi cinsiyetlerine uygun olup olmadığını sorgulayarak şemaya uygun davranışı benimseme gayreti içine girerler. Erkek çocuklar oyuncak olarak kamyonların, kız çocuklar ise oyuncak olarak bebeklerin kendilerine uygun olduklarını öğrendiklerinde kendi oyuncakları ile daha fazla ilgilenmeye başlayacaktır. Şemanın ortaya koyduğu fikir bireylerin algısını organize eden, onu yönlendiren ve bilgiyi özümleyen bilişsel bir yapıdır. Çocuklar arasında kadınlık ya da erkeklik prototipine uygun olarak geliştirilen cinsiyet şemaları, onların davranışları için bir rehber niteliğine sahip olur ve zaman içinde güdüsel bir etken olarak cinsiyetlerine uygun davranışlar ortaya koymaları için standartları oluşturur (Zeyneloğlu, 2008).

Bern’in çalışmaları uyarınca bireylerde cinsiyet rolleri bakımından 4 temel şema bulunmaktadır. Buna göre kadınsı özelliklere erkeksi özelliklere kıyasla daha fazla sahip olanlar “kadınsı”, erkeksi özelliklere kadınsı özgürlüklere kıyasla daha fazla sahip olanlar “erkeksi”, kadınsı ve erkeksi özellikleri eşit ve engeli biçimde taşıyan kimseler “androjen”, her iki özelliği de yeterince gösteremeyenler ise “belirsiz” cinsiyet rolüne sahip şekilde kategorilere ayrılmıştır (Çıtak, 2008). Kadınsı ya da erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireyler çevrelerindeki ve yeni karşılaştıkları kimseleri kadınsı ya da erkeksi şeklinde değerlendirerek bu yönde bir beklenti geliştirirler. Buna karşılık, “androjen” ya da “belirsiz” cinsiyet rolünün özelliklerine sahip olan bireyler bilgiyi cinsiyet ile

ilişkilendirerek işlemediklerinden dolayı buna yönelik beklenti geliştirmezler. Bu kişiler, insanları/nesneleri kadınsı ya da erkeksi olarak tanımlasalar dahi cinsiyetten bağımsız olarak değerlendirme eğilimi sergilerler (Çıtak, 2008; Zeyneloğlu, 2008).

Özetle ifade etmek gerekirse bu kuramlar cinsiyet gelişimi, rolleri ve toplumsal cinsiyet farklılıklarının temellerini anlayabilmede yol gösterici olmakla beraber, konuyla ilgili daha ayrıntılı çalışmalar devam etmektedir.

2.2.2.5. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı

Günümüzde, kadınlara yönelik olumsuz tutumlar, öncelikle kadınlar tarafından ve feminist akımlardan dolayı, bazen de resmi yaptırımlar sayesinde azalmış gibi görünmekte, ya da üstü kapalı halde devam etmektedir. Ayrıca, sadece negatif yaklaşımları görmek, olumlu tutum ve düşünce kalıplarının da varlığını dikkate almamak yanıltıcı olabilir. Hem olumlu hem olumsuz tutumların bir arada olabileceği bakış açısı, Glick ve Fiske (1996) tarafından “Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik” (Ambivalent Sexism) kuramını ortaya çıkartmıştır. Kurama göre, cinsiyetçilik (sexism) düşmanca cinsiyetçilik (hostile sexism) ve korumacı cinsiyetçilikten (benevolent sexism) oluşmaktadır. Düşmanca cinsiyetçilik; erkeğin otoritesini, klişeleşmiş cinsiyetçi davranışları, erkeklerin kadınlardan üstün olduğuna kabul ederek, kadını aşağı gören, cinsel obje olarak bakan ve sömürmeyi makul gösteren durumu içermektedir. Korumacı cinsiyetçilikse aksine, erkek üstünlüğünü ve hükmedici cinsiyet rollerini kibarca ve makul bir biçimde meşrulaştırmasıdır. Korumacı cinsiyetçilik; kadına erkeğin romantik bağlılığını olumlu bulur, merhamet ve güçsüzü koruma duygularını öne çıkarır. Kadınlar tutum nesnesi sayıldığı için, geleneksel cinsiyetçi rollerin sürdürülmesi, ataerkilliği devam ettirmeye çalışan eğilim söz konusudur. (Ayan, 2014) Düşmanca cinsiyetçilik açık bir şekilde toplumda ifşa edilirken, korumacı cinsiyetçilik üstü kapalı olarak sanki kadını gözetiyormuş, koruyormuş gibi toplumsal cinsiyetçiliğin sürekliliğine sebep olmaktadır. (Alptekin, 2014)

2.2.3. Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı

Ayrımcılık, toplumsal güçlere ya da bireysel inançlara dayanarak, bir grubun üyelerini diğer grubun üyelerine sağlanan belirli ayrıcalıklardan, hak ve özgürlüklerden mahrum ederek mağdur etmektir. Kamusal ya da özel alanda kendinden olmayan kimselerden hoşlanmamak, onları dışlamak ve ötekileştirmek demektir. Ayrımcılık farklılıkları temel alan bir anlayış olup, sosyal, politik ve hatta ekonomik bakımdan güce ulaşma bağlamında ötekileri dezavantajlı konuma sokan bir sisteme hizmet etmek demektir. Dil, din, ırk, yaş, ten rengi, inançlar, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim gibi esasında hiç de nesnel olmayan nitelikleri esas alarak diğerlerinin dolaylı ya doğrudan bir biçimde dışlanması durumudur. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ya da cinsiyetçilik ise belirli bir cinsi hedef alan önyargıları ortaya koyan evrensel ve çok önemli bir toplumsal problemdir. Tıpkı ayrımcılığın diğer türlerinde olduğu gibi, bir kişi ya da gruba karşı, belirli bazı niteliklerinden ötürü önyargılı davranmaktır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, bir toplumsal cinsiyet kategorisini diğerinden ya da diğerlerinden üstün tutmak suretiyle, cinsiyet bazlı ayrımcılık yapmak demektir. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, kadın ile erkeği ayırıştıran bir mekanizma olarak erkeği daha üstte ve ileride konumlandırarak erkeğin daha avantajlı olduğu hiyerarşik bir sistem meydana getirmektedir (Burgess & Borgida, 1999).

Toplumsal cinsiyet rolleri ve normları ile bu kategorilerin içerikleri ve sınırları ataerkil toplumsal yapı, yani erkek egemen kültür tarafından tanımlanmakta ve inşa edilmektedir. Dolayısıyla cinsiyet ayrımcılığı daha ziyade kadınlara yöneltilen engelleri, baskıları ve dezavantajları kapsamaktadır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı erkek egemen toplumlarda, kadınlık ve erkeklik normlarının bir yansıması olan toplumsal cinsiyet önyargılarının ve kalıp yargılarının neticesinde kadının sosyal, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda erkeğe kıyasla daha aşağı bir konuma konumlandırılması gerektiği mesajını taşıyarak varlığını sürdürmektedir.

Bireylerin cinsiyetleri nedeniyle kötü muamele görmeleri ve bazı fırsatlardan, kaynaklardan ve haklardan yararlanamamaları halidir. Dünya genelinde

kadınlar cinsiyetlerinden dolayı hayatları boyunca erkeklere nazaran daha fazla sayıda eşitsiz muameleye maruz kalmaktadır. Öte yandan ev, iş yeri, market gibi tüm kurumsal ve sosyal alanlarda ayrımcılığının hedefinde yer alan kimseler çoğunlukla kadınlardır. Örnek olarak ev işleri sorumluluğunun kadınlara yüklenmesi ve çalışma yaşamında kendileriyle aynı eğitim seviyesinde olan erkeklere kıyasla daha az kazanç elde edebilmeleri verilebilir. En çarpıcı örnekler ise cinsiyete dayalı düşük yapma ve kadın sünnetidir (Reeves & Baden, 2000).

2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

“Eşitlik” kavramının matematiksel bir anlamı bulunmaktadır. Fırsatların kullanılmasında, kaynakların paylaşımında ve kullanımında, hizmetlerin elde edilmesinde cinsiyeti nedeniyle bireyin ayrımcılığa uğramasıdır (Gender and Health, 1998). Diğer bir ifadeyle ise toplumsal cinsiyet eşitliği yasalar önünde eşit olmak, toplum ve ailede kaynaklardan, imkânlardan ve hizmetlerden eşit ölçüde yararlanmak anlamındadır (Akdur, Piyal, Çalışkan, & Ocaktan, 2011).

Kurumlarda herhangi bir mevzuat, plan ya da programın uygulanacağı zamanda, cinsiyete göre kapasiteleri göz önünde bulundurmamak suretiyle kadınlar ve erkekler üzerine olan etkilerinin ele alınması sürecidir. Hükümetler ve büyük şirketler cinsiyete göre bir bakış açısı stratejisi geliştirerek kadınların ve erkeklerin nihai ihtiyaçları belirlemek suretiyle cinsiyet eşitliğine yönelik stratejiler geliştirebilirler. Burada nihai hedef kadınlar ile erkekler arasındaki eşitliği tesis etmektir (Reeves & Baden, 2000).

2.3. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Benlik Saygısı İlişkisi

Literatüre göz atıldığında, bireylerin benimsedikleri farklı cinsiyet rollerinin, benlik saygısı seviyelerini etkilediğine dair çok sayıda araştırmanın mevcut olduğu görülmüştür. Buna ek olarak cinsiyetin benlik saygısını etkilediği ya da etkilemediği yönünde zıt sonuçlara ulaşan çalışmalar mevcuttur. Benlik saygısı ve nerotizme odaklı, kişilik ve ilişki doyumu arasındaki etkileşimin

incelendiği ve evlilikleri henüz bir yıldan kısa ve halen devam etmekte olan 214 çift ile yapılan, evlilikte benlik saygısının incelendiği araştırmada cinsiyetin benlik saygısı üzerinde etkisinin olduğu ve kadınların erkeklerden daha düşük benlik saygısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Schaffhuser, 2014; Shackelford, 2001).

Kadınların iş yaşamında aktif rol oynamalarının, benlik saygılarını olumlu yönde etkilediği değerlendirilmektedir. Korkmaz (1996)'ın yaptığı, "Yetişkin Örneklem için Benlik Saygısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması" adlı yüksek lisans tezine göre devlet dairelerinde çalışan kadınların, erkeklerden daha yüksek seviyede benlik saygısına sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Bireylerin benlik saygısı seviyeleri en yüksekten en düşüğe doğru sırasıyla androjen, erkeksi, kadınsı ve farklılaşmamış cinsiyet rolleri şeklindedir (Bem, 1977; O'Connor, Mann, & Bardwick, 1978). Erkeksi (maskülen) özelliklerin her iki cinsiyetin benlik saygısı üzerindeki etkisinin ele alındığı, 17 ile 45 yaş arasındaki 104'ü erkek, 133'ü kadın toplam 237 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırmaya göre erkeksi ve androjen roller sergileyen kadın ve erkeklerin benlik saygılarının kadınsı ve belirsiz özellikler gösteren kadın ve erkeklerden daha yüksek seviyede olduğu sonucuna varılmıştır (Antill & Cunningham, 1979).

216 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleşen başka bir araştırmada cinsiyet rolünün, sevgi ve cinsel tutumlar ile ilişkili olabileceği ele alınmış, elde edilen sonuçlara göre benlik saygısı ile cinsiyet arasında herhangi bir fark gözlenmezken, benlik saygısı ile cinsiyet rolleri arasında ilişki olduğu görülmüştür. Cinsiyet rollerinin benlik saygısı üzerindeki etkisi literatürdeki çalışmaları destekler niteliktedir. Androjen ve maskülen bireyler, feminen ve belirsiz bireylerden daha yüksek düzeyde benlik saygısı sergilemişlerdir (Bailey, Hendrick, & Hendrick, 1987). Ergenlik çağındaki siyahi kız bireyler ile yürütülen, cinsiyet rolleri, ırksal kimlik ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelendiği başka bir araştırmaya göre yine eril ve androjen özellik gösteren siyahi kızların yüksek düzeyde benlik saygısına sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır (Buckley & Carter, 2005). Yaşları 17-43 arasında değişen 541 kadın bireye BEM Cinsiyet Rollerini Envanteri uygulanmış ve bu ölçek

kullanılarak 80'i erkeksi ve 80'i kadınsı özellik gösteren toplam 160 kadının benlik saygısı ölçülmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, erkeksi kadınların kadınsı kadınlardan daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kleinplatz, Mccarrey, & Kateb, 1992).

Pines (1998) toplumsal ortamda kabul görmek ve sevilme için cinsiyet rolleri doğrultusunda hareket ettiğimizi savunmaktadır. Zanna ve Pack (1975) tarafından yapılan araştırmaya katılan dört grup kadından önce kendilerini tasvir etmeleri istenmiş daha sonra, birinci gruba Ivy League'da öğrenci olan çekici ve geleneksel görüşlü bir kişi ile, ikinci gruba çekici ve eşitlikçi bir kişi ile, üçüncü gruba vasat olmayan bir üniversitede öğrenci olan çekici olmayan ve geleneksel bir kişi ile, dördüncü gruba ise çekici olmayan ve eşitlikçi bir kişi ile görüşecekleri ifade edilmiştir. Kadınlardan tanışacakları bu erkekler için kendilerini tasvir etmeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda, çekici ve geleneksel erkeklerle tanışacağını düşünen kadınlar kendilerini daha az zeki ve daha çok kadınsı, eşitlikçi ve çekici erkeklerle tanışacağını düşünen kadınlar ise kendilerini daha az kadınsı ve daha çok zeki olarak tasvir etmişlerdir. Çekici olmayan erkeklerle tanışacağını düşünen üçüncü ve dördüncü grup kadınlar tasvirlerinde değişiklik yapmamışlardır. Çok az erkeksi ve kadınsı özellikler taşıdıkları için belirsiz cinsiyet rolündeki bireyler diğer toplumsal rollere kıyasla en az onay gören bireylerdir (Mayer & Sutton, 1996).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma nicel bir araştırma olup, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde birden fazla değişkenin aralarındaki ilişki incelenecek ve ilişkilerin düzeyi betimlenmiştir. Veriler anket tekniği kullanılarak, deneklerle görüşme sonucunda toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS programında analiz edilerek, madde 2 ve madde 3 de detaylı belirtilmiş olan demografik yapılar, benlik saygısı, cinsiyet rolleri ve cinsiyetçi tutum veri ilişkileri incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Türkiye'deki kadın hakları ile ilgili mücadelede kadın derneklerinin etkisi büyüktür. Buralarda çalışan kadınları, özellikle kadın şehri olarak bilinen İzmir'deki dernekçi kadınları incelemek evren ve örneklem seçimindeki temel çıkış noktası idi. Bu incelemede cinsiyetçi rol ve tutumlarının nasıl olduğu ruh sağlığı açısından benlik saygılarının durumuna odaklanmak istenilmiştir.

Bu sebeple araştırma evrenini, İzmir'de yaşayan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini İzmir'de kadın dernek ve kuruluşlarına üye kadınlar arasından rastgele seçilmiş, toplam 150 gönüllü katılımcıdan oluşmaktadır. Seçilen örnekleme yöntemi ise tipik durum örnekleme yöntemidir. Çünkü İzmir şehrinde birçok kadın toplulukları içinden, kadın derneklerinin üyeleri örneklem olarak seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. İlki, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile araştırmaya katılan örneklem grubunun demografik bilgileri toplanmıştır. Diğer veri toplama araçları ise Ekler' de verilen cinsiyetçi tutumu ölçmek için Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ), benlik saygısı ölçümü için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve cinsiyet rolleri için BEM Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE) olacaktır.

3.3.1. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ)

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, toplumsal cinsiyetçiliği düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik olarak iki alt boyuta ayırarak ölçen ölçektir. Bu ölçek Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilmiş ve Sakallı ve Uğurlu (2002) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

ÇDCÖ'nin orijinalinde, iç tutarlık güvenirlik Cronbach alfa katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur. Orijinal ölçeğin, Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları; düşmanca cinsiyetçilik için 0.87 ve korumacı cinsiyetçilik için 0.78'dir. Türkçeye uyarlamasında elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları, düşmanca cinsiyetçilik için 0.89 ve korumacı cinsiyetçilik için 0.79'dur.

Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilen Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (Ambivalent Sexism Inventory) hem orijinalinde hem de Türkçeye uyarlanmasında 22 maddelik likert türü bir öz bildirim ölçeğidir. İki alt boyutu olup, ölçeğin 11 maddesi korumacı cinsiyetçiliği ölçerken, diğer 11 tanesi ise düşmanca cinsiyetçiliği ölçmektedir. Bu ölçekte ters yönlü kodlanması gereken hiçbir madde bulunmamaktadır.

3.3.2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Benlik saygısı kişinin kendine nasıl değerlendirdiğini gösteren bir yargıdır. Benlik saygısı ölçümü için Morris Rosenberg (1963) tarafından geliştirilmiş ölçek kullanılacaktır. Toplam 63 madde ve 12 alt ölçek şeklinde geliştirilmiştir. Benlik saygısı (10 madde), kendilik kavramının sürekliliği (5 madde), insanlara güvenme (5 madde), eleştiriye duyarlılık (3 madde),

depresif duygulanım (6 madde), hayalperestlik (4 madde), psikosomatik bilgiler (10 madde), kişiler arası tehdit hissetme (3 madde) olarak alt ölçekler oluşturulmuştur. Benlik saygısı için 4'lü likert ölçeği kullanılmıştır. Benlik saygısı dışında kalan 11 ölçekte, cevap anahtarına uygun puanlama yapılmakta, her doğru yanıtta 1 puan verilmektedir. Birinci alt alan benlik saygısını direkt ölçmeye yönelik olup, diğer 11 alt alan ise benlik saygısı ile ilişkili durumları tespit için kullanılmaktadır. Bu araştırmada sadece benlik saygısı ölçülecektir yani örneklemelere ölçeğin ilk 10 sorusu 4'lü likert ölçeği ile sorulacaktır. Rosenberg benlik saygısı ölçeğinin orijinalinde, Guttman tekniğine göre yapılan güvenilirlik çalışmasında yeniden üretilebilirlik katsayısı 0.92 olarak bulunmuştur. Rosenberg Benlik saygısı ölçeği 1986 yılında Çuhadaroğlu tarafından Türkçe ve Türk kültürüne uyarlanmıştır. Benlik saygısının alt alanının güvenilirlik katsayısı (10 madde için) Guttman formülasyonuna göre hesaplanmış ve yeniden üretilebilirlik katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur.

3.3.3. BEM Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE)

Sandra L. Bem (1974) tarafından, geliştirilen, Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE), kadınsılık ve erkeksilik cinsiyet rollerini ölçmek için kullanılacaktır. Geleneksel cinsiyet rolü yaklaşımı ve ölçeklerinin aşırı erkeksilik ya da aşırı kadınsılığı tek boyutta ölçerken, Sandra L. Bem, kadınsılık (K) ve erkeksiliğin (E) birbirinden bağımsız iki boyutlu bir yapı gösterdiğini öne sürmüştür. Bu envanter, cinsiyet rollerinin belirlenmesinde kullanılan en popüler ölçektir. BCRE orijinal ölçeğinde, 20'si Erkeksi "Maskülen", 20'si Kadınsı "Feminen" ve 20'si "androjen" ve "belirsiz" rolleri tanımlayan 60 sıfat bulunmaktadır. Tamamı 4 alt boyuttan oluşan, 7'li likert tipinde bir ölçme aracıdır. Türkçeye uyarlamasında geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları 20 kadınsılık, 20 erkeksilik olmak üzere toplam 40 soru üzerinden yapılmıştır. Ölçekte, cevaplayan kişinin maddeleri oluşturan sıfatlar için, "Bana göre kesinlikle doğru değil (1)" ve "Bana göre her zaman doğru (7)" ifadelerinden uygun olanı seçerek işaretlemesi istenmektedir.

BCRE'nin orijinalinin psikometrik özellikleri, iç tutarlılık alfa katsayıları iki ayrı örnekleme; Kadınsılık için 0.80 ve 0.82 olarak bulunmuştur. Erkeksilik için

ise her iki örnekleme 0.86 olarak bulunmuştur. 1987 de Kavuncu tarafından Türk toplumuna uyarlanmıştır. Alfa iç tutarlılık katsayısı Kadınsılık için 0.73 ve Erkeksilik için 0.75 bulunmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen bulguların analizinde SPSS 24 programı kullanılmıştır. Yapılan analizde öncelikle katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin frekans analizi sonuçları gösterilmiştir. Daha sonrasında katılımcıların şiddete maruz kalma durumlarına ilişkin frekans analizi sonuçları gösterilmiştir. Sonrasında katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen değişkenlere ilişkin tanımlayıcı bulgular verilmiştir. Araştırma amacını test etmek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Kişisel Bilgilere Yönelik Bulgular

Tablo 1.

Katılımcıların Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Çalışma durumu		
Çalışıyor	28	18,7
Hiç çalışmamış	11	7,3
Çalışmış/emekli	111	74,0
Yaş		
18-40	7	4,7
41-55	36	24,0
56-65	63	42,0
66 ve üzeri	44	29,3
Medeni durum		
Evli	95	63,3
Dul	15	10,0
Boşanmış	14	9,3
Bekar ilişkisi var	8	5,3
Bekar ilişkisi yok	18	12,0
Eğitim düzeyi		
İlkokul-ortaokul mezunu	1	,7
Lise mezunu	20	13,3
Ön lisans mezunu	12	8,0
Lisans mezunu	80	53,3
Lisans üstü mezunu	37	24,7
Mezun olunan bölümün grubu		
Fen	31	20,7
Matematik-fen	25	16,7
Türkçe-matematik	39	26,0
Türkçe-sosyal	47	31,3
Dil	8	5,3

Tablo 1 Devam

Gelir düzeyi		
1500 TL altı	5	3,3
1501-3000 TL	30	20,0
3001-5000 TL	46	30,7
5001-8000 TL	41	27,3
8001 TL ve üzeri	28	18,7
Üniversite öncesi yaşanılan yer		
İlçe	20	13,3
Şehir	37	24,7
Büyükşehir	93	62,0
Üniversite öncesinde yaşanılan bölge		
Akdeniz	7	4,7
Ege	1	0,7
Güney Doğu	3	2,0
İç Anadolu	25	16,7
Karadeniz	5	3,3
Marmara-Ege	107	71,3
Yurtdışında	2	1,3

Tablo 1’de görülen kişisel bilgilere ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde katılımcıların %18,7’sinin çalıştığı, %7,3’ünün hiç çalışmadığı, %74’ü çalışmış ve emeklidir. Katılımcıların %4,7’si 18-40 yaş arasındayken, %24’ü 41-55 yaş arasında, %42’si 56-65 yaş arasında, %29,3’ü 66 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların %63,3’ü evliyken, %10’u dul, %9,3’ü boşanmış, %5,3’ü bekar ve bir ilişkisi var, %12’si bekar ve bir ilişkisi yoktur. Katılımcıların %0,7’si ilkokul-ortaokul mezunuyken, %13,3’ü lise mezunu, %8’i ön lisans mezunu, %53,3’ü lisans mezunu, %24,7’si lisans üstü mezundur. Katılımcıların %20,7’si fen grubundaki bir bölümden mezun olurken, %16,7’si matematik-fen grubundaki bir bölümden, %26’sı Türkçe-matematik grubundaki bir bölümden, %31,3’ü Türkçe-sosyal grubundaki bir bölümden ve %5,3’ü dil grubundaki bir bölümden mezun olmuştur. Katılımcıların %3,3’ünün geliri 1500 TL altındayken, %20’sinin geliri 1501-3000 TL arasında, %30,7’sinin geliri 3001-5000 TL arasında, %27,3’ünün geliri 5001-8000 TL arasında ve %18,7’sinin geliri 8001 TL ve üzerindedir. Katılımcıların %13,3’ü üniversite öncesinde bir ilçede yaşarken, %24,7’si bir şehirde, %62’si ise bir büyükşehirde yaşamıştır. Katılımcıların %4,7’si üniversite öncesinde Akdeniz bölgesinde yaşamışken, %0,7’si Ege bölgesinde, %2’si Güney Doğu bölgesinde, %16,7’si İç Anadolu bölgesinde,

%3,3'ü Karadeniz bölgesinde, %71,3'ü Marmara-Ege bölgesinde ve %1,3'ü yurtdışında yaşamıştır.

Tablo 2.

Aileye İlişkin Analiz Sonuçları

	Frekans	Yüzde
Aile tipi		
Çekirdek aile	107	71,3
Geniş aile	43	28,7
Anne eğitim durumu		
Okumamış	13	8,7
İlkokul-ortaokul mezunu	74	49,3
Lise mezunu	47	31,3
Lisans mezunu	16	10,7
Baba eğitim durumu		
Okumamış	5	3,3
İlkokul-ortaokul mezunu	54	36,0
Lise mezunu	41	27,3
Lisans mezunu	45	30,0
Lisans üstü mezunu	5	3,3
Eş/sevgili eğitim durumu		
İlkokul-ortaokul mezunu	1	0,7
Lise mezunu	13	8,7
Ön lisans mezunu	1	0,7
Lisans mezunu	102	68,0
Lisans üstü mezunu	33	22,0
Anne çalışma durumu		
Çalışıyor	3	2,0
Hiç çalışmamış	107	71,3
Çalışmış/emekli	40	26,7
Baba çalışma durumu		
Çalışıyor	10	6,7
Hiç çalışmamış	3	2,0
Çalışmış/emekli	137	91,3

Tablo 2'de görülen katılımcıların ailelerine ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde %71,3'ünün çekirdek ailede yaşadığı görülürken, %28,7'sinin geniş ailede yaşadığı görülmektedir. Katılımcıların %8,7'sinin annesi okumamışken, %49,3'ünün annesi ilkokul-ortaokul mezunu, %31,3'ünün annesi lise mezunu, %10,7'sinin annesi ise lisans mezunudur. Katılımcıların %3,3'ünün babası okumamışken, %36'sının babası ilkokul-ortaokul mezunu,

%27,3'ünün babası lise mezunu, %30'unun babası lisans mezunu ve %3,3'ünün babası lisans üstü mezunudur. Katılımcıların %0,7'sinin eş/sevgilileri ilkokul-ortaokul mezunuyken, %8,7'sinin eş/sevgilileri lise mezunu, %0,7'sinin eş/sevgilileri ön lisans mezunu, %68'inin eş/sevgilileri lisans mezunu, %22'sinin eş/sevgilileri ise lisans üstü mezunudur. Katılımcıların %2'sinin annesi çalışırken, %71,3'ünün annesi hiç çalışmamış, %26,7'sinin annesi çalışmış ve emeklidir. Katılımcıların %6,7'sinin babası çalışırken, %2'sinin babası hiç çalışmamış, %91,3'ünün babası ise çalışmış ve emeklidir.

Tablo 3.

Şiddete Maruz Kalmaya İlişkin Analiz Sonuçları

	Frekans	Yüzde
Şiddete maruz kaldınız mı?		
Evet	21	14,0
Hayır	129	86,0
Cinsel istismara maruz kaldınız mı?		
Evet	21	14,0
Hayır	129	86,0
İş hayatında erkekle çalışıp mobbinge maruz kaldınız mı?		
Evet	38	25,3
Hayır	112	74,7

Tablo 3'te görülen katılımcıların şiddete maruz kalma durumlarına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde %14'ünün şiddete maruz kaldığı görülürken, %14'ünün cinsel istismara maruz kaldığı, %25,3'ünün ise iş hayatında erkekle çalışıp mobbinge maruz kaldığı görülmektedir.

4.2. Araştırma Değişkenlerine Yönelik Bulgular

Tablo 4.

Uygulanan Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı Analiz Sonuçları

	Min	Max	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık
Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği						
Korumacı cinsiyetçilik	1,00	5,27	3,48	,98	-,570	-,281
Düşmanca cinsiyetçilik	1,00	5,27	2,83	,90	,118	-,284
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği						
BEM Cinsiyet Rolü Envanteri						
Kadinsılık	4,50	6,75	5,84	,46	-,280	-,049
Erkeksilik	3,50	6,55	5,33	,56	-,574	,659

Yapılan tanımlayıcı analizler sonucunda katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeğinin korumacı cinsiyetçilik boyutundan aldıkları puan $3,48 \pm 0,98$ olarak bulunurken, düşmanca cinsiyetçilik boyutundan aldıkları puan $2,83 \pm 0,90$ olarak bulunmuştur.

Katılımcılar, Rosenberg benlik saygısı ölçeğinden ortalama $3,36 \pm 0,44$ puan almışlardır.

Katılımcıların BEM cinsiyet rolü envanterinin kadinsılık boyutundan aldıkları puan $5,84 \pm 0,46$ olarak bulunurken, erkeksilik boyutundan alınan puan $5,33 \pm 0,56$ olarak bulunmuştur.

Değişkenlerin normallik analizi, çarpıklık ve basıklık katsayılarıyla tespit edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2 ve -2 değerleri arasında olması, değişkenlerin normal dağılıma uyum gösterdiği şeklinde kabul edilmektedir. (Tabachnick ve Fidell, 2013). Yapılan analizler sonucunda kullanılan değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin ilgili değerler arasında olduğu ve bu nedenle değişkenlerin normal dağılıma uyum gösterdiği söylenebilir.

4.3. Araştırma Amaçlarına Yönelik Bulgular

Tablo 5.

Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkilere Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		1	2	3	4	5
1-Korumacı cinsiyetçilik	r	1				
	p					
2-Düşmanca cinsiyetçilik	r	,548	1			
	p	,000				
3-Benlik saygısı	r	-,308	-,219	1		
	p	,000	,007			
4-Kadınsılık	r	,271	-,050	,231	1	
	p	,001	,543	,004		
5-Erkeksilik	r	,186	-,015	,248	,458	1
	p	,022	,857	,002	,000	

Araştırma amacına yönelik olarak yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde korumacı cinsiyetçilik ve düşmanca cinsiyetçilik arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon tespit edilmiştir, $r = ,548$, $p < ,01$. Bu sonuca göre korumacı cinsiyetçilik artınca düşmanca cinsiyetçilik de artmaktadır.

Korumacı cinsiyetçilik ile benlik saygısı arasında anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon bulunmuştur, $r = -,308$, $p < ,01$. Bu sonuca göre benlik saygısı azaldıkça korumacı cinsiyetçilik artmaktadır.

Düşmanca cinsiyetçilik ile benlik saygısı arasında anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon bulunmuştur, $r = -,219$, $p < ,01$. Bu sonuca göre benlik saygısı azaldıkça düşmanca cinsiyetçilik artmaktadır.

Korumacı cinsiyetçilik ile kadınsılık ve erkeksilik rolleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar bulunmuştur, sırasıyla $r = ,271$, $,186$, $p < ,05$. Bu sonuca göre kişinin kendindeki kadınsılık ve erkeksilik rollerini tanımlama düzeyi arttıkça korumacı cinsiyetçilik de artmaktadır.

Benlik saygısı ile kadınsılık ve erkeksilik rolleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar bulunmuştur, sırasıyla $r = ,231, ,248, p < ,01$. Bu sonuca göre kişinin kendindeki kadınsılık ve erkeksilik rollerini tanımlama düzeyi arttıkça benlik saygısı da artmaktadır.

Son olarak, kadınsılık ve erkeksilik rolleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon bulunmuştur, $r = ,458, p < ,01$. Bu sonuca göre kişinin kendindeki kadınsılık rolünü tanımlama düzeyi arttıkça erkeksilik rolünü tanımlama düzeyi de artmaktadır.

Tablo 6.

Yaş ile Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	Ort.	SS	F	p
Korumacı cinsiyetçilik	18-40	7	3,30	1,84	1,172	,323
	41-55	36	3,27	1,07		
	56-65	63	3,49	,91		
	66 ve üzeri	44	3,67	,83		
Düşmanca cinsiyetçilik	18-40	7	3,10	1,70	1,048	,373
	41-55	36	2,61	,98		
	56-65	63	2,86	,83		
	66 ve üzeri	44	2,91	,77		
Benlik saygısı	18-40	7	3,04	,50	1,876	,136
	41-55	36	3,43	,41		
	56-65	63	3,39	,38		
	66 ve üzeri	44	3,31	,50		
Kadınsılık	18-40	7	5,42	,66	2,543	,059
	41-55	36	5,81	,39		
	56-65	63	5,86	,44		
	66 ve üzeri	44	5,92	,47		
Erkeksilik	18-40	7	4,74	,53	4,369	,006
	41-55	36	5,29	,53		
	56-65	63	5,31	,57		
	66 ve üzeri	44	5,50	,52		

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre katılımcıların yaşları ile korumacı cinsiyetçilik, düşmanca cinsiyetçilik, benlik saygısı ve kadınsılık , arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır, sırasıyla $F(3, 146) = 1,172, 1,048, 1,876, 2,543, p > ,05$. Öte yandan katılımcıların yaşları ile erkeksilik arasında

anlamli bir iliŒki bulunmuŒtur, $F(3, 146) = 4,369$, $p < ,05$. Bulunan anlamli farklılıkların hangi yaŒ grupları arasında olduğunu tespit edebilmek amacıyla Bonferroni Post-hoc testi uygulanmıŒtır. Post-hoc testi sonuçlarına göre 66 yaŒ üzerindeki katılımcıların erkeksilik değerlerinin, 18-40 yaŒ arasındaki katılımcılardan anlamli bir Œekilde fazla olduğu grlmŒtr.

Tablo 7.

Eğitim Durumu ile Benlik Saygısı, Cinsiyet Roller ve Cinsiyet Tutumlar Arasındaki İliŒkiye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Eğitim durumu	N	Ort.	SS	F	p
Korumacı cinsiyetlilik	Lise ve öncesi mezunu	21	3,87	,85	2,368	,073
	ön lisans mezunu	12	3,67	,94		
	Lisans mezunu	80	3,48	,98		
	Lisans st mezunu	37	3,20	1,03		
DŒmanca cinsiyetlilik	Lise ve öncesi mezunu	21	2,84	,75	,267	,849
	ön lisans mezunu	12	2,79	,76		
	Lisans mezunu	80	2,88	,94		
	Lisans st mezunu	37	2,72	,97		
Benlik saygısı	Lise ve öncesi mezunu	21	3,25	,50	3,593	,015
	ön lisans mezunu	12	3,28	,23		
	Lisans mezunu	80	3,31	,46		
	Lisans st mezunu	37	3,56	,35		
Kadınsılık	Lise ve öncesi mezunu	21	6,20	,39	6,314	,000
	ön lisans mezunu	12	5,91	,54		
	Lisans mezunu	80	5,75	,42		
	Lisans st mezunu	37	5,82	,44		
Erkeksilik	Lise ve öncesi mezunu	21	5,64	,64	3,528	,017
	ön lisans mezunu	12	5,26	,68		
	Lisans mezunu	80	5,23	,56		
	Lisans st mezunu	37	5,41	,42		

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre katılımcıların eğitim durumları ile korumacı cinsiyetçilik ve düşmanca cinsiyetçilik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır, sırasıyla $F(3, 146) = 2,368, ,267, p > ,05$. Öte yandan katılımcıların eğitim durumları ile benlik saygısı, kadınsılık ve erkeksilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur, sırasıyla $F(3, 146) = 3,593, 6,314, 3,528, p < ,05$. Bulunan anlamlı farklılıkların hangi eğitim durumları arasında olduğunu tespit edebilmek amacıyla Bonferroni Post-hoc testi uygulanmıştır. Post-hoc testi sonuçlarına göre lisansüstü mezunu katılımcıların benlik saygısı değerlerinin lisans mezunu katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca lise ve öncesi mezunu katılımcıların kadınsılık düzeylerinin lisans ve lisansüstü mezunu katılımcılardan, erkeksilik değerlerinin ise lisans mezunu katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 8.

Şiddete Maruz Kalma ile Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

		Şiddete maruz kalma	N	Ort.	SS	t	p
Korumacı cinsiyetçilik	Evet		21	3,05	1,15	-2,180	,031
	Hayır		129	3,55	,94		
Düşmanca cinsiyetçilik	Evet		21	2,68	1,25	-,812	,418
	Hayır		129	2,85	,84		
Benlik saygısı	Evet		21	3,40	,56	,444	,658
	Hayır		129	3,35	,41		
Kadınsılık	Evet		21	5,85	,33	,109	,914
	Hayır		129	5,84	,47		
Erkeksilik	Evet		21	5,26	,43	-,667	,506
	Hayır		129	5,35	,58		

Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre katılımcıların şiddete maruz kalma durumları ile düşmanca cinsiyetçilik, benlik saygısı, kadınsılık ve erkeksilik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır, sırasıyla $t = -,812,$

,444, ,109, -,667, $p > ,05$. Öte yandan katılımcıların şiddete maruz kalma durumları ile korumacı cinsiyetçilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur, $t = -2,180$, $p < ,05$. Buna göre şiddete maruz kalmayan katılımcıların korumacı cinsiyetçilik davranışlarını daha fazla sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 9.

Cinsel İstismara Maruz Kalma ile Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

		Cinsel					
		istismara	N	Ort.	SS	t	p
		maruz kalma					
Korumacı cinsiyetçilik	Evet	21	3,16	,93	-1,596		,113
	Hayır	129	3,53	,99			
Düşmanca cinsiyetçilik	Evet	21	2,92	1,08	,487		,627
	Hayır	129	2,81	,88			
Benlik saygısı	Evet	21	3,41	,40	,606		,546
	Hayır	129	3,35	,44			
Kadınsılık	Evet	21	5,78	,44	-,639		,524
	Hayır	129	5,85	,46			
Erkeksilik	Evet	21	5,24	,39	-,856		,514
	Hayır	129	5,35	,59			

Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre katılımcıların cinsel istismara maruz kalma durumları ile korumacı cinsiyetçilik, düşmanca cinsiyetçilik, benlik saygısı, kadınsılık ve erkeksilik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır, sırasıyla $t = -1,596, ,487, ,606, -,639, -,856$, $p > ,05$.

Tablo 10.

Mobbinge Maruz Kalma ile Benlik Saygısı, Cinsiyetçi Roller ve Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Mobbinge maruz kalma	N	Ort.	SS	t	p
Korumacı cinsiyetçilik	Evet	38	3,25	,91	-1,655	,100
	Hayır	112	3,56	1,00		
Düşmanca cinsiyetçilik	Evet	38	2,68	,94	-1,196	,233
	Hayır	112	2,88	,89		
Benlik saygısı	Evet	38	3,46	,37	1,641	,103
	Hayır	112	3,33	,45		
Kadınsılık	Evet	38	5,82	,39	-,373	,709
	Hayır	112	5,85	,48		
Erkeksilik	Evet	38	5,38	,40	,543	,588
	Hayır	112	5,32	,61		

Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre katılımcıların iş hayatında erkekle çalışıp mobbinge maruz kalma durumları ile korumacı cinsiyetçilik, düşmanca cinsiyetçilik, benlik saygısı, kadınsılık ve erkeksilik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır, sırasıyla $t = -1,655, -1,196, 1,641, -,373, ,543, p > ,05$.

Tablo 11.

Cinsiyetçi tutumun Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

	Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş katsayılar				R ²
	B	Std. hata	β	t	p	F	
Sabit	3,873	,135		28,748	,000		
Korumacı cinsiyetçilik	-,119	,042	-,268	-2,866	,005	8,006*	,098
Düşmanca cinsiyetçilik	-,035	,045	-,071	-,763	,447		

Bağımlı değişken: Benlik saygısı

* p<,01

Korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin benlik saygısını ne derece etkilediğini tespit etmek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre bu modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu cinsiyetçilik alt boyutlarının benlik saygısı değişkeninin varyansının %9,8'ini açıklayabildiği görülmüştür ($R^2 = ,098$; $F(2,147)=8,006$, $p<,01$). Bulunan sonuçlara göre yalnızca korumacı cinsiyetçiliğin benlik saygısını anlamlı ve negatif yönde yordadığı görülmektedir, $\beta = -2,886$, $p <,01$. Öte yandan düşmanca cinsiyetçiliğin benlik saygısını anlamlı bir şekilde yordamadığı görülmektedir, $\beta = -,763$, $p >,05$. Bir başka ifade ile, korumacı cinsiyetçilik davranışının benlik saygısını azalttığı söylenebilir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Literatürde pek çok araştırma, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarda kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi olduklarını ortaya koymaktadır (Ulloa, Jaycox, Skinner, & Orsburn, 2008; Updegraff, ve diğerleri, 2014; Öngen & Aytaç, 2013; Çelik, Pasinlioğlu, Gonca, & Koyuncu, 2013; Seçgin & Kurnaz, 2015). Bu çalışmanın temel dayanaklarından biri de budur. Kadın sorunları ve toplumsal cinsiyet konusunda hassas olduğu düşünülen kadın kuruluşları birliği dernek üyeleri, benlik saygısı ve cinsiyetçi rollerin cinsiyetçi tutumlar üzerindeki etkisi kapsamında incelenmiştir.

Kişisel bilgi formundan alınan verilere göre, kadınların çoğunluğu daha önce çalışmış, emekli olmuş kişilerdir. Yaş aralığı genellikle 56-65 arasındadır. En az katılımcı grubu 18-40 yaş arasındaki gruptur. Katılımcıların büyük kısmı evlidir. Eğitim düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük kısmı lisans ya da lisansüstü mezundur. Mezun olunan bölüm grubu ise ağırlıklı olarak Türkçe-sosyal ve Türkçe-matematik grubudur. Gelir düzeyinde 3001-5000 TL grubunda yığılma vardır; diğer gruplar düşük ve yüksek gelire göre azalmaktadır. Katılımcıların büyük kısmı üniversite öncesinde büyükşehirde yaşadığını belirtmektedir. Bölge olarak ise üniversite öncesinde katılımcıların büyük kısmının Marmara ve Ege Bölgesi'nde yaşadıkları görülmektedir.

Aile yapısına ilişkin bulgulara bakıldığında katılımcıların büyük kısmının çekirdek aileye sahip olduğu görülmektedir. Annelerinin eğitim durumu genellikle ilkökul-ortaokul mezunu, babalarının ise ağırlıklı olarak lise-lisans mezundur. Eşleri ya da sevgililerinin eğitim durumu da ağırlıklı olarak lisans-lisansüstüdür. Katılımcıların anneleri ağırlıklı olarak hiç çalışmamıştır.

Babaları ise çalışmış/emeklidir. Ailenin eğitim durumunun artmasıyla beraber toplumsal cinsiyet tutumlarında eşitlikçi yaklaşımın da arttığı literatürde sıklıkla yer verilmiş bir bulgudur (Yoshihama, Blazeovski, & Bybee, 2014; Altuntaş & Altınova, 2015; Manago, 2015).

Katılımcıların büyük kısmının şiddete, cinsel istismara ve mobbinge maruz kalmadığı görülmektedir. Şiddete maruz kalmayan katılımcıların korumacı cinsiyetçilik davranışlarını daha fazla sergiledikleri söylenebilir. Benlik saygısı azaldıkça düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik artmaktadır. Bunun yanında korumacı cinsiyetçiliğin artması düşmanca cinsiyetçiliği de artırmaktadır. Düşmanca cinsiyetçilik, flörtte şiddeti doğurmaktadır. Literatürde şiddet uygulayan bireylerin benlik saygısının uygulamayan bireylere göre daha düşük olduğu belirtilmektedir (Diaz-Aguado & Martinez, 2014). Benlik saygısı düşük bireylerin flörtlerde şiddeti desteklediği de literatürde yer verilen bir diğer bulgudur (Gonzalez-Guarda, Vermeesch, Florom-Smith, McCabe, & Peragallo, 2013; Milner & Baker, 2015).

Dökmen (2000) çalışmasında cinsiyet rollerini araştırmıştır. Çalışma sonucunda katılımcıların %22,3'ü erkeksi, %24'ü kadınsı, %24'ü androjen, %29,7'si belirsiz cinsiyet rolüne sahip olduğu belirlenmiştir. Sonuçlara göre kişilerin kendi cinsiyetlerindekiyle yönelik algılarının diğer cinsiyettekilere yönelik algılarından daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Kişinin kendindeki kadınsılık ve erkeksilik rollerini tanımlama düzeyi arttıkça korumacı cinsiyetçilik ve benlik saygısı artmaktadır. Bunun yanında kişinin kendindeki kadınsılık rolünü tanımlama düzeyi arttıkça erkeksilik rolünü tanımlama düzeyi de artmaktadır. 66 yaş üzerindeki katılımcıların erkeksilik değerlerinin, 18-40 yaş arasındaki katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu görülmüştür.

Lisansüstü mezunu katılımcıların benlik saygısı değerlerinin lisans mezunu katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu görülmektedir. Literatürde de eğitim durumu ile benlik saygısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Turanlı, 2010). Ayrıca lise ve öncesi mezunu katılımcıların

kadınsılık düzeylerinin lisans ve lisansüstü mezunu katılımcılardan, erkeksilik değerlerinin ise lisans mezunu katılımcılardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu görülmektedir

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç

Araştırma sonuçları kısaca şöyle açıklanmaktadır:

- Korumacı cinsiyetçilik artınca düşmanca cinsiyetçilik de artmaktadır.
- Benlik saygısı azaldıkça korumacı cinsiyetçilik artmaktadır.
- Benlik saygısı azaldıkça düşmanca cinsiyetçilik artmaktadır.
- Kişinin kendindeki kadınsılık ve erkeksilik rollerini tanımlama düzeyi arttıkça korumacı cinsiyetçilik de artmaktadır.
- Kişinin kendindeki kadınsılık ve erkeksilik rollerini tanımlama düzeyi arttıkça benlik saygısı da artmaktadır.
- Kişinin kendindeki kadınsılık rolünü tanımlama düzeyi arttıkça erkeksilik rolünü tanımlama düzeyi de artmaktadır.
- Şiddete maruz kalmayan katılımcıların korumacı cinsiyetçilik davranışlarını daha fazla sergiledikleri söylenebilir.

Düşmanca cinsiyetçiliğin artması ile birlikte korumacı cinsiyetçiliğin arttığı bulgusunu dikkate alırsak, cinsiyetçi tutumda çelişik duygulu bakış açısının artması cinsiyetçi bakış açısını da arttıracaktır. Oysa toplumların kadın erkek olarak, bütünleşmeye ve ortak sinerjiye ihtiyaçları vardır. Cinsiyetçiliğin azalması, çocuklarımızın eğitimi, basın ve medya seferberlikleri ile toplumca yargı kalıplarımızı değiştirmeye bilinçli bir şekilde çaba harcanması gereklidir.

Öneriler

Bu tez çalışmasında elde edilen verilere göre, yaş aralığı çoğunluğunun 56-65 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Global olarak dünyadaki kadın hareketlerinin içinde yer almak, gündemi takip etmek, örgütlenerek bir araya gelmek ve tek ses olmak için, dernek ve kadın kuruluşlarının 18 yaş sonrası farklı yaşlardaki tüm kadın üyeleri kapsamaları gereklidir. Farklı yaş aralıklarından üye kazanmak, farklı dinamiklerde ve farklı roller, kuşaklar arası sinerjiyi arttıracaktır. 18- 56 yaş arası kadınların sivil toplum içinde yer alacak şekilde özendirilmesi, üye olması, faaliyetlere katılması ve katkı sağlaması için mevcut derneklerin strateji ve katılımın artırması için yol haritaları belirlemesi, acilen uygulaması önerilir.

Bu tip ileri bilimsel araştırmaların başka iller ve başka sosyo kültürel yapılarda da yapılması, Türkiye perspektifinde kadın kimliği hakkında objektif veriler sağlayacaktır. Bu veriler, devletin ve sivil toplum örgütlerinin birlikte odaklandığı kadın sorununun çözümüne ilave ışık tutacaktır.

Bu tezde elde edilen bilimsel bulgulara göre, kadınsı roller arttıkça, erkeksi rolleri de artmaktadır ve bu ikisi ile benlik saygısının artması arasında anlamlı ilişki vardır. Hem kadınsı hem de erkeksi rolleri birlikte taşımak, yani androjen kimlik, kadın ve erkek olmaktan öte önce insan olmayı, insani ortak değerleri ve yüksek benlik saygısını ortak payda da buluşturan androjen yaklaşımının önemini göstermektedir.

Düşmanca cinsiyetçiliğin artması ile birlikte korumacı cinsiyetçiliğin arttığı bulgusunu dikkate alırsak, cinsiyetçi tutumda çelişik duygulu bakış açısının artması cinsiyetçi bakış açısını da arttıracaktır. Oysa toplumların kadın erkek olarak, bütünleşmeye ve ortak sinerjiye ihtiyaçları vardır. Cinsiyetçiliğin azalması, çocuklarımızın eğitimi, basın ve medya seferberlikleri ile toplumca yargı kalıplarımızı değiştirmeye bilinçli bir şekilde çaba harcanması gereklidir.

İleri araştırma sonuçlarına göre, baba ve eşin eğitim durumlarının yüksekliği ile birlikte kadının kendi eğitim seviyesinin yüksekliği, kadında benlik saygısını arttıran önemli bir unsurdur. Bu nedenle hem kız hem erkek

çocukların küçük yaştan itibaren eğitimlerinin önemsenmesi ve yönlendirilmesi hem ebeveyn hem de tüm toplum olarak hepimizin görevidir. Sivil toplum örgütlerinin ve kadın derneklerinin öncelikle kadınların hem de çocuklarının eğitime odaklanması ve eylem planları geliştirmesi benlik saygısı gelişimine önemli katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aşılı, G. (2001). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini ve Ego Durumları Arasındaki İlişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akdur, R., Piyal, B., Çalışkan, D., & Ocaktan, M. E. (2011). Ünite 5: Toplumsal Cinsiyet. *Halk Sağlığı*, 112-117. Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları.
- Aksoy, N. (2006). Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Rolü. *Kadın Statüsü Uzmanlığı Tezi*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Alptekin, D. (2014). Çelişik Duygularda Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Sorgusu: Üniversite Gençliğinin Cinsiyet Algısına Dair Bir Araştırma Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Altuntaş, O., & Altınova, H. (2015). Toplumsal Cinsiyet Algısı ile SosyoEkonomik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 10(6), 83-100.
- American Association of University Women. (1990). Shortchanging Girls, Hortchanging America: Full Data Report. Washington: Author.
- Antill, J. K., & Cunningham, J. D. (1979). Self-esteem as a Function of Masculinity in Both Sexes. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 47(4), 783-785.
- Atabek, E. (1989). *Kışkırtılmış Erkeklik Bastırılmış Kadınlık* (8 b.). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Ayan, S. (2014). Cinsiyetçilik: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
- Aydın, M. (2011). *Kurumlar Sosyolojisi: Kurumlara Başlangıç Çerçevesinde Bir Çalışma*. Ankara: Kadim Yayınları

- Bailey, W., Hendrick, C., & Hendrick, S. (1987). Relation of Sex and Gender Role to Love, Sexual Attitudes, and Self-Esteem. *Plenum Publishing Corporation*, 16(11-12), 637-648.
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (2003). Does High Self-esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness, or Healthier Lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest*, 4(1), 1-44.
- Baykal, S. (1988). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayraktar, F., Sayıl, M., & Kumru, A. (2009). Liseli Ergenler ve Üniversiteli Gençlerde Benlik Saygısı: Ebeveyn ve Akranla Bağlanma, Empati ve Psikolojik Uyum Değişkenlerinin Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 48-63.
- Bean, R. A., & Northrup, J. C. (2009). Parental Psychological Control, Psychological Autonomy, and Acceptance as Predictors of Self-esteem in Latino Adolescents. *Journal of Family Issues*, 30(11), 1486-1504.
- Bem, S. L. (1977). On the Utility of Alternative Procedures for Assessing Psychological Androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 45, 196-205.
- Birkeland, M. S., Melkevik, O., Holsen, I., & Wold, B. (2012). Trajectories of Global Self-esteem Development During Adolescence. *Journal of Adolescence*, 35(1), 43-54.
- Blascovich, J., & Tomaka, J. (1991). Measures of Self-esteem. J. P. Robinson, P. R. Shaver, & L. S. Wrightsman içinde, *Measures of Personality and Social Psychological Attitudes* (s. 115-160). New York: Academic.
- Block, J., & Robins, R. W. (1993). A Longitudinal Study of Consistency and Change in Self-esteem from Early Adolescence to Early Adulthood. *Child Development*, 64(3), 909-923.
- Bowlby, J. (1977). The Making and Breaking of Affectional Bonds: Aetiology and Psychopathology in the Light of Attachment Theory. *British Journal of Psychiatry*, 130(5), 201-210.

- Buckley, T. R., & Carter, R. T. (2005). Black Adolescent Girls: Do Gender Role and Racial Identity: Impact Their Self-Esteem? *Sex Roles*, 53, 647-661.
- Burgess, D., & Borgida, E. (1999). Women Who Are, Who Should Be: Descriptive and Prescriptive Gender Stereotyping in Sex Discrimination. *Psychology, Public Policy, and Law*, 5(3), 665-692.
- Burt, K., & Scott, J. (2002). Parent and Adolescent Gender Role Attitudes in 1990's Great Britain. *Sex Roles*, 46(7-8), 239-245.
- Can, İ. (2013). Ailenin Tarihsel Gelişimi: Dünü, Bugünü ve Yarını. M. Aydın içinde, *Sistemik Aile Sosyolojisi* (s. 65-86). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Carlson, C., Uppal, S., & Prosser, E. C. (2000). Ethnic Differences in Processes Contributing to the Self-esteem of Early Adolescent Girls. *Journal of Early Adolescence*, 20(1), 44-67.
- Chary, S. N. (2017). Gender Equality: A View from India. *Journal of Management Inquiry*, 26(1), 108-111.
- Chubb, N. H., Fertman, C. I., & Ross, J. L. (1997). Adolescent Self-esteem and Locus of Control: A Logitudinal Study of Gender and Age Differences. *Adolescence*, 32(125), 113-129.
- Coopersmith, S. (1967). *The Antecedents of Self-esteem*. San Francisco: Freeman.
- Çıtak, A. (2008). Kadınların Çalışmasına Yönelik Tutum: Cinsiyet, Cinsiyet Rolü ve Sosyoekonomik Düzeye Göre Bir Karşılaştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, Ö. (2008). Ataerkil Sistem Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, A. S., Pasinlioğlu, T., Gonca, T. A., & Koyuncu, H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 181-186.
- Dökmen, Z. Y. (2000). Kendi cinsiyetindekilere ve diğer cinsiyettekilere ilişkin algı, cinsiyet rolleri ve depresyon arasındaki ilişkileri. *Kriz Dergisi*, 9(1), 9-19.

- Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Deaux, K. (1984). From Individual Differences to Social Categories. *American Psychologist*, 39(2), 105-116.
- DeFazio, J. (1994). Afterward. P. Orenstein içinde, *Schoolgirls: Young Women, Self-esteem, and the Confidence Gap* (s. 275-277). New York: Anchor Books.
- Deković, M., & Meeus, W. (1997). Peer Relations in Adolescence: Effects of Parenting and Adolescents' Self-concept. *Journal of Adolescence*, 20(2), 163-176.
- Demirhan Serinken, N. (2016). Anaerkil Toplumun Sonu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1070-1076.
- Diaz-Aguado, M., & Martinez, R. (2014). Types of Adolescent Male Dating Violence Against Women, Self-Esteem, and Justification of Dominance and Aggression. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-23.
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005). Low Self-esteem is Related to Aggression, Antisocial Behavior, and Delinquency. *Psychological Science*, 16(4), 328-335.
- Dublen, Y. (2014). Türkiye'de Kadının İş Gücüne Katılımı ve Belirleyicileri,. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul : İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DuBois, D. L., Bull, C. A., Sherman, M. D., & Roberts, M. (1998). Self-esteem and Adjustment in Early Adolescence: A Social-contextual Perspective. *Journal of Youth and Adolescence*, 27(5), 557-583.
- DuBois, D. L., Burk-Braxton, C., Swenson, L. P., Tevendale, H. D., & Hardesty, J. L. (2002). Race and Gender Influences on Adjustment in Early Adolescence: Investigation of an Integrative Model. *Child Development*, 73(5), 1573-1592.
- Duman, T. (2012). Aile Kurumu Üzerine Tarihsel Bir Okuma Girişimi ve Muhafazakâr İdeolojinin Aileye Bakışı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 19-51.

- Dusek, J. B., & McIntyre, J. G. (2003). Self-concept and Self-esteem Development. G. R. Adams, & M. Berzonsky içinde, *Blackwell Handbook of Adolescence* (s. 290-309). Malden: Blackwell Publishing.
- Dweck, C., Davidson, W., Nelson, S., & Enna, B. (1978). Sex Differences in Learned Helplessness: II. The Contingencies of Evaluation Feedback in the Classroom. III. An eExperimental Analysis. *Developmental Psychology*, 14(3), 268-276.
- Erol, R. Y., & Orth, U. (2011). Self-esteem Development from Age 14 to 30 Years: A Longitudinal Study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(3), 607-619.
- Felson, R. B., & Zielinski, M. A. (1989). Children's Self-esteem and Parental Support. *Journal of Marriage and the Family*, 51(3), 727-735.
- Güloğlu, B., & Karairmak, Ö. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Saygısı ve Psikolojik Sağlamlık. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(11), 73-88.
- Galambos, N. L., Berenbaum, S. A., & McHale, S. M. (2009). Gender Development in Adolescence. R. M. Lerner, & L. Steinberg içinde, *Handbook of Adolescent Psychology* (s. 305-357). Hoboken: John Wiley & Sons.
- Gender and Health. (1998). Technical Paper. Geneva: World Health Organization Publication.
- Girginer, U. H. (1994). Türk Toplumunda Cinsiyet Rollerini Algısı. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gonzalez-Guarda, R. M., Vermeesch, A. L., Florom-Smith, A. L., McCabe, B. E., & Peragallo, N. P. (2013). Birthplace, Culture, Self-Esteem, and Intimate Partner Violence Among Community-Dwelling Hispanic Women. *Violence Against Women*, 19(1), 6-23.
- Goodwin, R., Costa, P., & Adonu, J. (2004). Social Support and Its Consequences: 'Positive' and 'Deficiency' Values and Their Implications for Support and Self-esteem. *British Journal of Social Psychology*, 43(3), 465-474.
- Graham, T., & Bennet, R. (1998). *Human Resource Management* (9 b.). England: Pearson Education.

- Greene, M. L., & Way, N. (2005). Self-esteem Trajectories among Ethnic Minority Adolescents: A Growth Curve Analysis of the Patterns and Predictors of Change. *Journal of Research on Adolescence*, 15(2), 151-178.
- Harter, S. (1990). Identity and Self Development. S. Feldman, & G. Elliott içinde, *At the Threshold: The Developing Adolescent* (s. 352-387). Cambridge: Harvard University Press.
- Harter, S. (1999). *The Construction of the Self: A Developmental Perspective*. New York: Guilford Press.
- Hoelter, J., & Harper, L. (1987). Structural and Interpersonal Family Influences on Adolescent Self-conception. *Journal of Marriage and the Family*, 49(1), 129-139.
- İmamoğlu, S. (2008). Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin, Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İmançer, D. (2002). Feminizm ve Yeni Yönelimler. *Doğu Batı*, 5(19), 151-169.
- İsen, G., & Batmaz, V. (2002). *Ben ve Toplum*. İstanbul: On Yayınevi.
- Kim, J., & Cicchetti, D. (2004). A Longitudinal Study of Child Maltreatment, Mother-Child Relationship Quality and Maladjustment: The Role of Self-esteem and Social Competence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(4), 341-354.
- Kleinplatz, P., Mccarrey, M., & Kateb, C. (1992). The Impact of Gender-Role Identity on Women's Self-Esteem, Lifestyle Satisfaction and Conflict. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 24(3), 333-347.
- Kling, K. C., Hyde, J. S., Showers, C. J., & Buswell, B. N. (1999). Gender Differences in Self-esteem: A Meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 125(4), 470-500.
- Kobak, R., & Sceery, A. (1988). Attachment in Late Adolescence: Working Models, Affect Regulation, and Representations of Self and Others. *Child Development*, 59(1), 135-146.
- Koray, M. (2011). Avrupa Birliği ve Türkiye'de "Cinsiyet" Eşitliği Politikaları: Sol Feminist Bir Eleştiri. *Çalışma ve Toplum*, 2, 13-54.

- Korkmaz, M. (1996). Yetişkin Örneklem İçin Bir Benlik Saygısı Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Laible, D. J., Carlo, G., & Roesch, S. C. (2004). Pathways to Self-esteem in Late Adolescence: The Role of Parent and Peer Attachment, Empathy, and Social Behaviours. *Journal of Adolescence*, 27(6), 703-716.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of Competence and Adjustment Among Adolescents from Authoritative, Authoritarian, Indulgent, and Neglectful Families. *Child Development*, 62(5), 1049-1065.
- Lindsey, L. L. (1990). *Gender Roles: A Sociological Perspective*. USA: Prentice Hall International Limited.
- Litovsky, V. G., & Dusek, J. B. (1985). Perceptions of Child Rearing and Self-concept Development During the Early Adolescent Years. *Journal of Youth and Adolescence*, 14(5), 373-387.
- Luster, T., & McAdoo, H. P. (1995). Factors Related to Self-esteem Among African America Youths: A Secondary Analysis of the High/Scope Perry Preschool Data. *Journal of Research on Adolescence*, 5(4), 451-467.
- Manago, A. M. (2015). Values for Gender Roles and Relations Among High School and Non High School Adolescents in a Maya Community in Chiapas, Mexico. *International Journal of Psychology*, 50(1), 20-28.
- Martinez, I., & Garcia, J. F. (2007). Impact of Parenting Styles on Adolescents' Self-esteem and Internalization of Values in Spain. *The Spanish Journal of Psychology*, 10(2), 338-348.
- Mayer, F. S., & Sutton, K. (1996). *Personality: An Integrative Approach*. New Jersey: Prentice Hall.
- McGee, R. O., & Williams, S. (2000). Does Low Self-esteem Predict Health Compromising Behaviours Among Adolescents? *Journal of Adolescence*, 23(5), 569-582.
- Mendelson, B. K., White, D. R., & Mendelson, M. J. (1996). Self-esteem and Body Esteem: Effects of Gender, Age, and Weight. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 17(3), 321-346.

- Milevsky, A., Schlechter, M., Netter, S., & Keehn, D. (2007). Maternal and Paternal Parenting Styles in Adolescents: Associations with Self-esteem, Depression and Life-satisfaction. *Journal of Child and Family Studies*, 16(1), 39-47.
- Milner, A., & Baker, E. (2015). Athletic Participation and Intimate Partner Violence Victimization Investigating Sport Involvement, Self-Esteem, and Abuse Patterns for Women and Men. *Journal of interpersonal violence*, 1-22.
- Morin, A. J., Maïano, C., Marsh, H. W., Nagengast, B., & Janosz, M. (2013). School Life and Adolescents' Self-esteem Trajectories. *Child Development*, 84(6), 1967-198.
- Oakley, A. (1972). *Sex, Gender and Society*. New York: Harper Colophon Books.
- O'Connor, K., Mann, D. W., & Bardwick, J. M. (1978). Androgyny and Self-Esteem in the Upper-Middle Class: A Replication of Spence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 46(5), 1168-1169.
- Orth, U., Robins, R. W., & Roberts, B. W. (2008). Low Self-esteem Prospectively Predicts Depression in Adolescence and Young Adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(3), 695-708.
- Öngen, B., & Aytaç, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48(2), 1-18.
- Özçatal, E. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Yaşamına Katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(1), 21-39.
- Özdemir, Y., Vazsonyi, A. T., & Çok, F. (2017). Parenting Processes, Self-esteem, and Aggression: A Mediation Model. *European Journal of Developmental Psychology*, 14(5), 509-532.
- Parker, J. S., & Benson, M. J. (2004). Parent-adolescent Relations and Adolescent Functioning: Self-esteem, Substance Abuse, and Delinquency. *Adolescence*, 39(155), 519-530.
- Perry, D. G., & Pauletti, R. E. (2011). Gender and Adolescent Development. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 61-74.

- Pines, A. M. (1998). A Prospective Study of Personality and Gender Differences in Romantic Attraction. *Personality and Individual Differences*, 25(1), 147-157.
- Raymore, L. A., Godbey, G. C., & Crawford, D. W. (1994). Self-esteem, Gender, and Socioeconomic Status: Their Relation to Perceptions of Constraint on Leisure Among Adolescents. *Journal of Leisure Research*, 26(2), 99-118.
- Reeves, H., & Baden, S. (2000, February). Gender and Development: Concepts and Definitions. *Bridge Development-Gender. Report No: 55*. Brington.
- Rhodes, J. E., Roffman, J., Reddy, R., & Fredriksen, K. (2004). Changes in Self-esteem During the Middle School Years: A Latent Growth Curve Study of Individual and Contextual Influences. *Journal of School Psychology*, 42(3), 243-261.
- Robins, R. W., Trzesniewski, K. H., Tracy, J. L., Gosling, S. D., & Potter, J. (2002). Global Self-esteem Across the Life Span. *Psychology and Aging*, 17(3), 423-434.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the Adolescent Self-image*. Princeton: Princeton University Press.
- Sümer, N., & Sendag, M. A. (2009). Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Sadker, M., & Sadker, D. (1994). *Failing at Fairness: How Our Schools Cheat Girls*. New York: Touchstone.
- Santrock, J. W. (2006). *Educational Psychology* (2 b.). New York: Mcgraw-Hill.
- Sağır, M. (2018). Sınıfta Motivasyon Süreci. T. Argon, & Ş. Sezgin Nartgün içinde, *Sınıf Yönetimi* (s. 115-142). Ankara: Pegem Akademi.
- Schaffhuser, K. (2014). Dyadic Longitudinal Interplay Between Personality and Relationship Satisfaction: A Focus on Neuroticism and Self-Esteem. *Journal of Research in Personality*, 53, 124-133.
- Seçgin, F., & Kurnaz, Ş. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinde Toplumsal Cinsiyet Etkinliklerinin Öğrencilerin Algı ve Tutumlarına Etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 24-38.

- Shackelford, T. K. (2001). Self-Esteem in Marriage. *Personality and Individual Differences, 30*(3), 371-390.
- Simmons, R. G., & Blyth, D. A. (1987). *Moving Into Adolescence: The Impact of Pubertal Change and School Context*. Hawthorne: Aldine de Gruyter.
- Siyez, D. M. (2008). Adolescent Self-esteem, Problem Behaviors, and Perceived Social Support in Turkey. *Social Behavior and Personality, 36*(7), 973-984.
- Steinberg, L. (2005). Cognitive and Affective Development in Adolescence. *Trends in Cognitive Sciences, 9*(2), 69-74.
- Steinberg, L., & Morris, A. S. (2001). Adolescent Development. *Annual Review of Psychology, 52*(1), 83-110.
- Torres, R., Fernandez, F., & Maceira, D. (1995). Self-esteem and Value of Health as Correlates of Adolescent Health Behavior. *Adolescence, 30*(118), 403-413.
- Trzesniewski, K. H., Donnellan, M. B., Moffitt, T. E., Robins, R. W., Poulton, R., & Caspi, A. (2006). Low Self-esteem During Adolescence Predicts Poor Health, Criminal Behavior, and Limited Economic Prospects During Adulthood. *Developmental Psychology, 42*(2), 381-390.
- Turanlı, P. (2010). Orta Yetişkinlikte Evlilik Uyumu İle Benlik Saygısı ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Saptanması. *Yüksek Lisans Tezi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2001). Age and Birth Cohort Differences in Self-esteem: A Cross-temporal Meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review, 5*(4), 321-344.
- Ulloa, E. C., Jaycox, L. H., Skinner, S. K., & Orsburn, M. (2008). Attitudes about Violence and Dating Among Latino/a Boys and Girls. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work, 17*(2), 157-176.
- Updegraff, K. A., McHale, S., Zeiders, K., Umana-Taylor, A., Perez-Brena, N., & Wheeler, L. (2014). Mexican–American Adolescents' Gender Role Attitude Development: The Role of Adolescents' Gender and Nativity and Parents' Gender Role Attitudes. *Journal of Youth and Adolescence, 43*(12), 2041-53.

- Walby, S. (1990). *Theorizing Patriarchy*. Oxford: Basil Blackwell.
- Way, N., Reddy, R., & Rhodes, J. E. (2007). Students' Perceptions of School Climate During the Middle School Years: Associations with Trajectories of Psychological and Behavioral Adjustment. *American Journal of Community Psychology, 40*(3-4), 194-213.
- Wilkinson, R. B. (2004). The Role of Parental and Peer Attachment in the Psychological Health and Self-esteem of Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence, 33*(6), 479-493.
- Wood, W., & Eagly, A. H. (2002). A Cross-cultural Analysis of the Behavior of the Women and Men: Implications For the Origins of Sex Differences. *Psychological Bulletin, 128*(5), 699-727.
- Yörükoğlu, A. (1996). *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar* (9 b.). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yaşın Dökmen, Z. (2015). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar* (6 b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yoshihama, M., Blazeovski, J., & Bybee, D. (2014). Enculturation and Attitudes Toward Intimate Partner Violence and Gender Roles in an Asian Indian Population: Implications for Community-Based Prevention. *American Journal Of Community Psychology, 53*(3-4), 249-260.
- Zanna, M., & Pack, S. (1975). On the Self-Fulfilling Nature of Apparent Sex Differences in Behavior. *Journal of Experimental Social Psychology, 11*(6), 583-591.
- Zeyneloğlu, S. (2008). Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Zimmerman, M. A., Copeland, L. A., Shope, J. T., & Dielman, T. E. (1997). A Longitudinal Study of Self-esteem: Implications for Adolescent Development. *Journal of Youth and Adolescence, 26*(2), 117-141.

EKLER

Ek-1 Aydınlatılmış Onam

AYDINLATILMIŞ ONAM

Bu çalışma, Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü tarafından gerçekleştirilen bir çalışmadır. Bu çalışmanın amacı İzmir Kadın Kuruluşları Birliği (İ.K.K.B) kadın üyelerinin benlik saygısı ve cinsiyetçi rollerinin, cinsiyetçi tutumları ile ilişkisini incelemektir.

Çalışmaya katılmak tamamen gönüllük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın herhangi bir anında araştırmaya katılmaktan vazgeçebilirsiniz. Anket tamamen bilimsel amaçlarla düzenlenmiştir. Anket formunda kimlik bilgileriniz yer almayacaktır. Size ait bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Çalışmadan elde edilen veriler yalnızca istatistik veri olarak kullanılacaktır. Yanıtlarınızı içten ve doğru olarak vermeniz bu anket sonuçlarının toplum için yararlı bir bilgi olarak kullanılmasını sağlayacaktır.

Yardıminız için çok teşekkür ederim.

Unvan : Yüksek Lisans Öğrencisi
İsim-Soyadı : Günay Ünsal Gülseven

Araştırmada araştırmacıyla aramda kalması gereken bilgilerin gizliliğine bu araştırma sırasında özen ve saygı ile yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim.

Yukardaki bilgileri ayrıntılı biçimde tümünü okudum ve çalışmada yer almayı onaylıyorum.

a) Kabul ediyorum b) Kabul etmiyorum

İsim:

İmza:

Telefon:

Ek-2 Bilgilendirme Formu

BİLGİLENDİRME FORMU

Bu çalışmanın amacı İzmir Kadın Kuruluşları Birliği (İ.K.K.B) kadın üyelerinin cinsiyetçi tutumları, cinsiyetçi rolleri ve benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu çalışmada size bir demografik bilgi formu ve bir dizi ölçek sunduk. Demografik bilgi formu sizin yaş, cinsiyet gibi demografik özellikleriniz hakkındaki soruları içermektedir. Ölçekler ise, benlik saygısı ve cinsiyetçi rollerin, cinsiyetçi tutumlarla ilgili daha ayrıntılı bilgilere ulaşmak amacı ile oluşturulmuş soruları içermektedir.

Ölçeklerde ve görüşmelerde verdiğiniz cevaplar kesinlikle gizli kalacaktır. Eğer çalışmayla ilgili herhangi bir şikayet, görüş veya sorunuz varsa bu çalışmanın araştırmacılarından biri olan Günay Ünsal Gülseven ile iletişime geçmekten lütfen çekinmeyiniz (gunay.gulseven@gmail.com Telefon: 05326301821)

Eğer bu çalışmaya katılmak sizde belirli düzeyde stres yaratmışsa ve bir danışmanla konuşmak istiyorsanız, ülkemizde ücretsiz hizmet veren şu kuruluşlar bulunmaktadır:

Üniversite öğrencisiyseniz, devam ettiğiniz üniversitede Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Araştırma Merkezine (PDRAM) başvurabilirsiniz. Eğer öğrenci değilseniz, ilçenizde yer alan Toplum Ruh Sağlığı merkezlerine, ya da devlet hastanelerinde veya özel hastanelerdeki Ruh ve Sinir Hastalıkları Polikliniklerine başvurabilirsiniz.

Araştırmanın sonuçlarıyla ilgileniyorsanız, Şubat 2019 tarihinden itibaren araştırmacıyla iletişime geçebilirsiniz.

Katıldığınız için teşekkür ederim.

Günay Ünsal Gülseven
Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
Yakın Doğu Üniversitesi,
Lefkoşa.

Ek-3 Kişisel Bilgi Formu

1 Çalışma durumu

- Hiç Çalışmadı Çalışıyor Çalıştı/emekli

2 Yaşınız?

- 18-29 30-40 41-55 56-65 66 ve üzeri

3 Medeni Durumunuz?

- Evli Dul Boşanmış Bekar ilişkisi var Bekar ilişkisi yok

4 Eğitim Düzeyiniz?

- İlkokul-orta Lise Ön lisans Lisans Lisans üstü

5 Mezun olduğunuz bölümün grubu nedir?

- Fen Matematik-Fen Türkçe-Sosyal Türkçe-Matematik Dil

6 Gelir düzeyinizin aralığı nedir?

- 1500 TL altı 1501-3000 TL 3001-5000 TL 5001-8000 TL 8001 TL ve üzeri

7 Üniversite öncesi nerede yaşadınız?

- Büyükşehir Şehir İlçe Köy

8 Üniversite öncesi hangi bölgede yaşadınız?

- Marmara-Ege İç Anadolu Akdeniz Doğu-Güneydoğu Karadeniz

9 Büyüdüğünüz aile tipi?

- Çekirdek aile Büyük aile Akraba yanı Diğer

10 Annenizin eğitim durumu?

- Okumamış İlkokul-orta Lise Üniversite Lisans üstü

11 Babanızın eğitim durumu?

- Okumamış İlkokul-orta Lise Üniversite Lisans üstü

12 Eş/sevgili eğitim durumu?

- Okumamış İlkokul-orta Lise Üniversite Lisans üstü

13 Annenizin çalışma durumu?

- Hiç çalışmamış Çalışıyor Emekli

14 Babanızın çalışma durumu?

- Hiç çalışmamış Çalışıyor Emekli

15 Şiddete maruz kaldınız mı?

- Hayır Anne/Babadan Eş/Sevgiliden Diğer

16 Cinsel istismara maruz kaldınız mı?

- Evet Hayır

17 İş hayatınızda erkekler tarafından mobbinge maruz kaldınız mı?

- Evet Hayır Erkeklerle çalışmadım

Ek-4 Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği-ÇDCÖ

Lütfen her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı verilen ölçekteki sayılardan uygun olanı ifadenin yanındaki boşluğa yazarak belirtiniz.

1 Kesinlikle katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Biraz katılmıyorum
4 Biraz katılıyorum	5 Katılıyorum	6 Kesinlikle katılıyorum

- ___ 1) Ne kadar başarılı olursa olsun bir kadının sevgisine sahip olmadıkça bir erkek gerçek anlamda bütün bir insan olamaz.
- ___ 2) Gerçekte birçok kadın "eşitlik" arıyoruz maskesi altında işe alınmalarda kendilerinin kayırılması gibi özel muameleler arıyorlar.
- ___ 3) Bir felaket durumunda kadınlar erkeklerden önce kurtarılmalıdır.
- ___ 4) Birçok kadın masum söz veya davranışları cinsel ayrımcılık olarak yorumlamaktadır.
- ___ 5) Kadınlar çok çabuk alınırlar.
- ___ 6) Karşı cinsten biri ile romantik ilişki olmaksızın insanlar hayatta gerçekten mutlu olamazlar.
- ___ 7) Feministler gerçekte kadınların erkeklerden daha fazla güce sahip olmalarını istemektedirler.
- ___ 8) Birçok kadın çok az erkekte olan bir saflığa sahiptir.
- ___ 9) Kadınlar erkekler tarafından el üstünde tutulmalı ve korunmalıdır.
- ___ 10) Birçok kadın erkeklerin kendileri için yaptıklarına tamamen minnettar olmamaktadırlar.
- ___ 11) Kadınlar erkekler üzerinde kontrolü sağlayarak güç kazanmak hevesindedirler.
- ___ 12) Her erkeğin hayatında hayran olduğu bir kadın olmalıdır.
- ___ 13) Erkekler kadınsız eksiktirler.
- ___ 14) Kadınlar işyerlerindeki problemleri abartmaktadırlar.
- ___ 15) Bir kadın bir erkeğin bağlılığını kazandıktan sonra genellikle o erkeğe sıkı bir yular takmaya çalışır.
- ___ 16) Adaletli bir yarışmada kadınlar erkeklere karşı kaybettikleri zaman tipik olarak kendilerinin ayrımcılığa maruz kaldıklarından yakınırırlar.
- ___ 17) İyi bir kadın erkeği tarafından yüceltilmelidir.
- ___ 18) Erkeklere cinsel yönden yaklaşılabilir olduklarını gösterircesine şakalar yapıp daha sonra erkeklerin tekliflerini reddetmekten zevk alan birçok kadın vardır.
- ___ 19) Kadınlar erkeklerden daha yüksek ahlaki duyarlılığa sahip olma eğilimindedirler.
- ___ 20) Erkekler hayatlarındaki kadın için mali yardım sağlamak için kendi rahatlarını gönüllü olarak feda etmelidirler.
- ___ 21) Feministler erkeklere makul olmayan istekler sunmaktadırlar.
- ___ 22) Kadınlar erkeklerden daha ince bir kültür anlayışına ve zevkine sahiptirler.

Ek-5 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Lütfen her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı belirtmek için ölçekteki sayılardan uygun olanı işaretleyiniz.

1-çok doğru 2-doğru 3-yanlış 4-çok yanlış

	1-çok doğru	2-doğru	3-yanlış	4- çok yanlış
Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum				
Birçok iyi özelliğim olduğuna inanıyorum				
Kendimi başarısız biri olarak görüyorum				
Kendimi en az diğer insanlar kadar başarılı buluyorum				
Pek fazla övünecek bir şeyim yok				
Kendime iyi davranırım				
Kendimden memnunum				
Keşke kendime daha fazla saygı duysam				
Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum				
.Bazen hiç de iyi biri olmadığımı düşünüyorum				

Ek-6 BEM Cinsiyet Rollerı Envanteri

Aşağıdaki sıfatların size uygunluğunu 1 ile 7 arasında değerlendiriniz.

"1. **hiç uygun değil**, 2.kısmen uygun değil 3. Uygun değil, 4.belirsiz 5. Kısmen uygun 6. Uygun 7: **tamamen uygun**"

		1	2	3	4	5	6	7			1	2	3	4	5	6	7
1	Ağırbaşlı, Ciddi								21	İdealist							
2	Ailesine karşı sorumlu								22	İncinmiş duyguları tamir etmeye istekli							
3	Anlayışlı								23	Kaba dil kullanamayan							
4	Baskın, tesirli								24	Kadını							
5	Başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı								25	Kendi ihtiyaçlarını savunan							
6	Boyun eğen								26	Kendine güvenen							
7	Cana yakın								27	Kuralcı, katı							
8	Cömert								28	Lider gibi davranan							
9	Çocukları seven								29	Mantıklı							
10	Duygularını açığa vurmeyen								30	Merhametli							
11	Duygusal								31	Namuslu							
12	Erkeksi								32	Otoriter							
13	Etkileyici güçlü								33	Riski göze almaktan çekinmeyen							
14	Fedakar								34	Sadık							
15	Girişken								35	Saldırgan							
16	Gönül alan								36	Sevecen							
17	Gözü pek								37	Sıkılgan							
18	Haksızlığa karşı tavır alan								38	Tatlı dilli							
19	Hassas								39	Sözünde duran							
20	Hırslı								40	Yumuşak nazik							

EK-7. Ölçek İzinleri

mediha korkmaz

Alıcı: ben ▾

15:03 (1 saat önce)

Sayın Gülseven,

Yüksek Lisans tezimdeki Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğini ölçeğini kullanabilirsiniz.

Bunun yanı sıra şu an Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğinin yeni bir geçerlik ve güvenirlik çalışmasını likert puanlama istemine uygun olarak yürütmekteyim. Bu yeni çalışmanın bulguları üzerinden de ölçme aracını kullanmanızda bir sakınca bulunmamaktadır.

İyi çalışmalar.

Mediha Korkmaz

nurays@metu.edu.tr <nurays@metu.edu.tr>
Alıcı: "Günay Gulseven" <gunay.gulseven@gmail.com>

Merhabalar

Ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçek ektedir. İlgili yayınlarıma researchgate linkimden ulaşabilirsiniz.

https://www.researchgate.net/profile/Nuray_Sakalli_Ugurlu

KOlay gelsin

- > Merhaba Nuray hanım,
- > Öncelikle Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik
- > Çalışmasını dilimize kazandırdığınız için bilim adına çok teşekkürler.
- > Ben YDÜ klinik psikoloji yüksek lisans öğrencisiyim. Tez konumu toplumsal
- > cinsiyet konusuna odaklanarak yapmak istedim. Bu noktada ilgili ölçeği
- > kullanmamda izninizi almak isterim. Teyidinizi tüm kalbimle diler ,
- > saygılarımı sunarım.
- >
- >
- > Günay Ünsal Gülseven
- >
- > Tel: 05326301821
- >

-
Prof. Dr. Nuray SAKALLI-UĞURLU
Middle East Technical University (METU)
Department of Psychology
06531, Ankara, Turkey
https://staffroster.metu.edu.tr/my_staff_roster.php?ssn=MTU2NDI0

zehra dökmen

14 Haziran Cum 07:19 (4 gün önce) ☆ ↩ ⋮

Alıcı: ben ▾

Sevgili Günay,

İletileriniz maalesef bana ulaşmadı. İki iletinizi de çöp kutusu dahil aradım ama bulamadım.

Sözünü ettiğiniz ölçeğin, ne orijinali ne de Türkçe formu bana aittir. Ben sadece Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına katkıda bulundum. Bu nedenle kullanım izni verme gibi bir hakkım ve yetkim olamaz.

Sanırım, sizin de sözünü ettiğiniz makaleyi ve diğer ilgili makalelerimi dikkatli okumamaları nedeniyle, onlarca araştırmacı kullanım iznini benden istedi. Onlara yazdığım gibi; Kullanım izni verme yetkim olmamakla birlikte, eğer gerçek muhataba ulaşmadıysanız, Ölçek üzerinde emek vermiş ve pek çok araştırmasında o ölçeği kullanmış bir bilim insanı olarak derim ki; herhangi bir ölçek, burada Bem Cinsiyet Roller Ölçeği, ölçek kullanma etik ilkeleri (uygulama, puanlama, yorumlama, rapor etme vb. her aşamasında) ihlal edilmeden bilimsel bir çalışmada kullanılabilir.

Sevgilerimle...

Emekli Prof. Dr. Zehra Dökmen

BEM Cinsiyet Roller Ölçeği Türkçe uyarlamasının kullanım izin talebi ➤ Gelen Kutusu x

↕ 🖨 📄

Günay Ünsal Gulseven

31 Temmuz Çar 18:25 ☆

Sayın hocam , 1987 'de yapmış olduğunuz BEM Cinsiyetçi Roller ölçeği Türkçe uyarlaması tezinize istinaden, izninizin olursa yüksek lisans tezimde kullanmak isti

Nur Velidedeoglu Kavuncu

6 Ağustos Sal 12:29 ☆ ↩ ⋮

Alıcı: ben ▾

Merhaba Günay Hanım
Envanterimi kullanabilirsiniz.
Başarılar diliyorum.
Psik. Dr. Nur Velidedeoglu Kavuncu

ÖZGEÇMİŞ

Günay Ünsal Gülseven Ankara doğumludur.1990 ODTÜ Mühendislik Fakültesi Malzeme-Metalürji mühendisliğinden mezun olduktan sonra, 23 yıl özel sektörde kalite, üretim, satın alma ve ARGE alanlarında uluslararası firmalarda, sırası ile TAI, Thomson-Tekfen, Vestel ve BOSCH' da mühendis ve yönetici olarak çalışmıştır. 2015 itibariyle teknik ve iletişim alanlarında eğitimlik, danışmanlık, mentörlük ve profesyonel koçluk yapmaktadır. İzmir Ekonomi Üniversitesi' nde yarı zamanlı öğretim görevlisidir. Kişisel gelişim, iletişim ve liderlik eğitimleri, NLP, Pozitif yaklaşımli Uluslararası Erikson koçluğu, Optimum Denge Modeli eğitimlerinin yanı sıra erken yaşlardan beri psikolojiye ilgisinden dolayı YDÜ de Klinik Psikoloji Yüksek Lisans ve akabinde Pozitif Psikoterapi Master programına devam etmektedir. Halen EMCC (koçluk ve mentörlük) üyesi, TÜKD İzmir Şubesi Yönetim kurulu ve TUKD Akademi Bursiyer Eğitim sorumlusudur, MMO, KALDER eğitimlidir.

İNTİHAL RAPORU:

Turnitin Orijinallik Raporu

İşleme kondu: 08-Oca-2020 18:26 EET
 NUMARA: 1240071182
 Kelime Sayısı: 10539
 Gönderildi: 1

Benzerlik Endeksi	Kaynağa göre Benzerlik
%13	İnternet Sources: %13 Yayınlar: %6 Öğrenci Ödevleri: N/A

İZMİR KADIN KURULUŞLARI BİRLİĞİ (İKKB) KADIN
 ÜYELERİN BENLİK SAYGISI VE CİNSİYETÇİ ROLLERİNİN
 CİNSİYETÇİ TUTUMLARI İLE İLİŞKİSİ Günay Ünsal
 Gülseven tarafından

2% match (06-May-2016 tarihli internet)
<http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12607472/index.pdf>

1% match (04-Eyl-2019 tarihli internet)
<https://www.guncelpsikoloji.net/sosyal-psikoloji/toplumsal-cinsiyet-rolleri-h6612.html>

1% match (02-Tem-2018 tarihli internet)
<http://www.itobiad.com/download/article-file/233617>

1% match (07-May-2019 tarihli internet)
<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/6045/Hekimo%20%20k%20%20bct%20%20bcphane.pdf?isAllowed=y&sequence=1>

1% match (07-Eyl-2015 tarihli internet)
http://mik.belirleyicileri.sahra.alt.afrika.ikeleri.in.bir.uygulama.socio-economic.determinants.of.fertility.an.implication.for.sub-saharan.african.countries.researchgate.net/publication/274704896_Dourganlin.Sosyo-Ekonomik.Belirleyicileri.Sahra.Alt.Afrika.Ikeleri.In.Bir.Uygulama.Socio-Economic.Determinants.of.Fertility.An.Implication.for.Sub-Saharan.African.Countries

1% match (07-May-2019 tarihli internet)
<http://ackeresim.ticaret.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11467/2124/74148.pdf?isAllowed=y&sequence=1>

1% match (06-May-2019 tarihli internet)
<http://dergi.cumhuriyet.edu.tr/cumucmj/article/download/SuppFile/1008002533/1008003040>

1% match (08-Kas-2019 tarihli internet)
<http://ackeresim.ticaret.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11467/3080/80120.pdf?isAllowed=y&sequence=1>

1% match (06-Oca-2019 tarihli internet)
<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/5036/10192909.pdf?isAllowed=y&sequence=1>

1% match (07-May-2019 tarihli internet)
<http://doczz.biz.tr/doc/11634/uluslararasıC4%B1-kat%C4%B1l%C4%B1ml%C4%B1-kad%C4%B1na-ve-%C3%A7ocu%C4%9Fakar%C5%9F%C4%B1-%C5%9Fiddet-semp>

< 1% match (03-Kas-2019 tarihli internet)
http://www.apjec.net/dergiPdf/APJEC_cilt2_say11_haz2019.pdf

< 1% match (07-May-2019 tarihli internet)
<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/1300/f8414eb0-8473-42b4-b8a2-f1bf23604b87.pdf?isAllowed=y&sequence=1>

< 1% match (22-Şub-2011 tarihli internet)
http://istanbul.saglik.gov.tr/w/tez/pdf/ruh_sag_hast/dr_havva_deniz_oguz.pdf

< 1% match (01-Haz-2015 tarihli internet)
<http://library.cu.edu.tr/tezler/8371.pdf>

< 1% match (21-Mar-2019 tarihli internet)
<https://doctikak.com/kadınların-alımlarına-ynelk-tutumlar-trkiye-ve-makedonya-rneklemnn-karlatirilma.html>

< 1% match (13-Haz-2009 tarihli internet)
<http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/3/12605253/index.pdf>

< 1% match (27-Kas-2018 tarihli internet)
<http://ackarsiv.ankara.edu.tr/browse/4122/4600.pdf>

< 1% match (24-Oca-2019 tarihli internet)
<http://www.consumeracademy.gov.tr/data/57fcf16d1a79f733f07ab6f6/T%C3%BCKeticici%20Profili,%20E%C4%9Ffilimleri%20ve%20Davran%C4%B1>

< 1% match (01-Haz-2018 tarihli internet)
<http://ackeresim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/5803/409340.pdf?seq=>

< 1% match (24-May-2019 tarihli internet)
<http://www.diamed98.com/IVCocukGelisimiKongresiTamMetin.pdf>

< 1% match (yayınlar)
 Abdulkadir Kuzlak, Burcu Civas, Nuray Sakallı-Uğurlu. "Relationship between Mother and Father Education and Vocational Statuses with College Students' Sexism and Conservatism", Nesne Psikoloji Dergisi, 2017

< 1% match (13-May-2019 tarihli internet)
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=rcbWnuqW6HxCZ_98ARapgnfQp1I_RU3yea5E-g3YNSsmKtYJCYFibEO_ZWIAMva

< 1% match (17-Eyl-2019 tarihli internet)
<https://dergi.park.org.tr/tr/download/issue-full-file/26853>

< 1% match (27-Eyl-2010 tarihli internet)
<http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/dergi/say121/HAMARTA,%20ERDAL%20VD..pdf>

< 1% match (11-Mar-2019 tarihli internet)
<http://ijate.net/index.php/ijate/article/download/96/175>

< 1% match (21-Kas-2015 tarihli internet)
http://www.researchgate.net/publication/27386534_Forprfun_slenskri_tgfu_Sjlfsmatskvara_Becks_fyrir_brn_og_unglinga

ETİK KURUL RAPORU

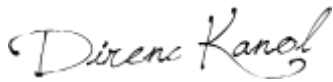
08.01.2020

Sayın Günay Ünsal Gülseven

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2019/498 proje numaralı ve **“İzmir’ deki kadın dernekleri’ ne üye kadınların, benlik saygısı, cinsiyetçi rolleri ve cinsiyetçi tutumlarının incelenmesi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.